

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ  
КАФЕДРА ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА**

магістра

на тему **«ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ  
СЕНСОРНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДІТЕЙ  
МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ»**

Виконала: студентка 2 курсу, групи 8.0122-з  
спеціальності 012 «Дошкільна освіта»  
освітньо-професійної програми «Дошкільна  
освіта»

Г. О. Пірунова

Керівник: доцент кафедри дошкільної та  
початкової освіти, к. пед. н. \_\_\_\_\_ А. Ф. Курінна

Рецензент: доцент кафедри дошкільної та  
початкової освіти, к. пед. н. \_\_\_\_\_ Т. В. Турбар

Запоріжжя  
2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**Факультет соціальної педагогіки та психології**  
**Кафедра дошкільної та початкової освіти**  
**Рівень вищої освіти магістерський**  
**Спеціальність 012 «Дошкільна освіта»**  
**Освітньо-професійна програма «Дошкільна освіта»**

ЗАТВЕРДЖУЮ  
Завідувач кафедри \_\_\_\_\_  
« \_\_\_\_ » \_\_\_\_\_ 2023 року

**ЗАВДАННЯ  
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ**

Пірункової Галини Олексіївни

- 1. Тема роботи: «Інноваційні технології як засіб формування сенсорно-пізнавальної компетентності у дітей молодшого дошкільного віку»**  
керівник роботи Курінна Алла Феліксівна, кандидат педагогічних наук, доцент  
затверджена наказом ЗНУ від «26» вересня 2023 р. № 1504-с
- 2. Строк подання студентом роботи: 23 листопада 2023 р.**
- 3. Вихідні дані до роботи: матеріали педагогічної практики, курсових робіт**
- 4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, що належить розробити):** уточнити зміст, функції та структуру базових понять дослідження; дослідити теоретичні основи формування у дітей молодшого дошкільного віку сенсорно-пізнавальної компетентності; зробити загальну характеристику інноваційних технологій як засобів формування сенсорно-пізнавальної компетентності у дітей молодшого дошкільного віку; перевірити її ефективність в освітній діяльності ЗДО №83 «Чижик» Запорізької міської ради
- 5. Перелік графічного матеріалу: 5 таблиць та 19 рисунків із результатами дослідження**

## 6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали консультанта	Дата, підпис	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Вступ	Курінна А. Ф.	03.02.23 р.	03.02.23 р.
Розділ 1	Курінна А. Ф.	15.04.23 р.	15.04.23 р.
Розділ 2	Курінна А. Ф.	12.06.23 р.	12.06.23 р.
Висновки	Курінна А. Ф.	01.09.23 р.	01.09.23 р.
Додатки	Курінна А. Ф.	18.09.23 р.	18.09.23 р.

Дата видачі завдання: 03.02.23 р.

### КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Збір та систематизація матеріалу	січень-лютий	виконано
2	Написання вступу	квітень	виконано
3	Написання першого розділу	травень-червень	виконано
4	Написання другого розділу	серпень-вересень	виконано
5	Написання висновків	жовтень	виконано
6	Оформлення роботи, рецензування	листопад	виконано
7	Захист	грудень	виконано

Студент \_\_\_\_\_ Пірунова Г.О.  
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи \_\_\_\_\_ Курінна А.Ф.  
(підпис) (прізвище та ініціали)

### Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер \_\_\_\_\_ Турбар Т.В.  
(підпис) (прізвище та ініціали)

## РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 50 с., 5 таблиць, 19 рисунків, 59 джерел, 10 додатків.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність використання інноваційних технологій як засобу формування сенсорно-пізнавальної компетентності у дітей молодшого дошкільного віку.

Об'єкт дослідження: процес формування сенсорно-пізнавальної компетентності у дітей молодшого дошкільного віку.

Предмет дослідження: формування сенсорно-пізнавальної компетентності у дітей молодшого дошкільного віку засобами інноваційних технологій.

Методи дослідження: теоретичні – аналіз і синтез психологічних, педагогічних джерел, публікацій, навчально-методичної літератури та нормативно-правових документів; систематизація та узагальнення матеріалу з обраної теми; емпіричні – діагностування, спостереження, бесіди.

Теоретичне значення дослідження полягає у встановленні теоретичних засад та науковому обґрунтуванні використання інноваційних технологій як засобу формування сенсорно-пізнавальної компетентності у дітей молодшого дошкільного віку.

Практичне значення одержаних результатів полягає в упровадженні в освітній процес ЗДО № 83 «Чижик» Запорізької міської ради інноваційних технологій як засобу формування сенсорно-пізнавальної компетентності у дітей молодшого дошкільного віку.

Галузь використання: заклади дошкільної освіти.

**ФОРМУВАННЯ, ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ, ДІТИ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ, СЕНСОРНО-ПІЗНАВАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ, ЗАКЛАД ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

## SUMMARY

### **Pirunova G. O. Innovative Technologies as a Means of Forming Sensory Competence in Children of Younger Preschool Age.**

The qualification work consists of an introduction, 2 parts, conclusions, a list of references (59 items), and 10 addenda on 18 pages. The volume of the qualifying work is 75 pages (50 pages of the main text). The work contains 5 tables and 19 illustration.

The qualification paper provides a theoretical justification and outlines the research and experimental efforts related to the application of innovative technologies. The technologies are employed to form sensory competence in children of younger preschool age at ZDO № 83 of ZMR. The author has scientifically substantiated the effectiveness of using the innovative technology of Dyonesh Blocks for the formation of sensory development in children of younger preschool age in ZDO № 83 "Chizhik" of the Zaporizhzhia City Council.

The research purpose: to theoretically substantiate and experimentally test the use of innovative technologies as a means of forming sensory-cognitive competence in children of younger preschool age.

The research tasks:

- 1) to analyze the psychological and pedagogical literature on the study of the intellectual abilities of children of younger preschool age;
- 2) to characterize the concept of sensory competence;
- 3) to investigate the impact of using the innovative technology of Dyonesh Blocks on the formation of sensory competence in children of younger preschool age;
- 4) to offer a set of exercises of the innovative technology of Dyonesh Blocks for the formation of sensory competence in children of younger preschool age.

The research object of the qualifying work is the process of forming sensory-cognitive competence in children of younger preschool age.

The research subject is the formation of sensory and cognitive competence in children of younger preschool age.

The part 1 “Theoretical foundations of the formation of sensory competence in children of younger preschool age by means of innovative technologies” determines the essence of sensory competence and, in general, describes innovative technologies as a means of forming sensory competence in children of younger preschool age.

The part 2 “Research and experimental work on the technology of using innovative technologies in the process of forming sensory competence in children of younger preschool age in ZDO № 83 of ZMR” describes the ways of using innovative technologies of Dyonesh Blocks in ZDO № 83 of ZMR; a study of the level of formation of sensory competence in children of younger preschool age was conducted; proposed methodical recommendations for the use of innovative technology of Dyonesh Blocks with children of younger preschool age.

The practical significance of the results is the use of the innovative technology of Dyonesh Blocks in the educational process of ZDO № 83 “Chizhik” for the formation of sensory activity in children of younger preschool age.

**Keywords:** formation, innovative technologies, children of younger preschool age, sensory competence.

## ЗМІСТ

Вступ.....	8
Розділ 1. Теоретичні основи формування у дітей молодшого дошкільного віку сенсорно-пізнавальної компетентності засобами інноваційних технологій.....	11
1.1. Формування сенсорно-пізнавальної компетентності у педагогічній теорії.....	11
1.2. Інноваційні технології як засіб формування сенсорно-пізнавальної компетентності дітей молодшого дошкільного віку.....	15
1.3. Вплив інноваційних технологій Блоки З. Дьєнеша на формування сенсорно-пізнавальної компетентності дітей молодшого дошкільного віку.....	20
Розділ 2. Дослідно-експериментальна робота з формування сенсорно-пізнавальної компетентності у дітей молодшого дошкільного віку засобами інноваційних технологій у ЗДО №83 «Чижик» Запорізької міської ради.....	27
2.1. Використання інноваційної технології Блоки Дьєнеша в ЗДО №83 «Чижик» Запорізької міської ради.....	27
2.2. Дослідження рівня сформованості сенсорно-пізнавальної компетентності у дітей молодшого дошкільного віку.....	37
Висновки.....	48
Список використаних джерел.....	51
Додатки.....	57

## ВСТУП

Українська дошкільна галузь визнана сучасною, науково-обґрунтованою та методично-забезпеченою ланкою освіти. Ключовим поняттям у критеріях оцінки ефективності та якості освіти виступає категорія сформованих у дитини компетентностей, що вказують на можливість активно проявляти особистісні надбання в різних самостійних та організованих за підтримки дорослого видах діяльності [4].

Сучасна дошкільна освіта вимагає постійного оновлення, зокрема використання інноваційних технологій у вихованні та навчанні дітей молодшого дошкільного віку.

Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей [19].

Сенсорно-пізнавальна компетентність відноситься до ключових для дошкільної освіти. Це компетентність, що формується у дитини в різних видах діяльності за освітнім напрямком «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» створює базу для збагачення та поглиблення змісту освіти на наступних рівнях [4].

Освітня лінія «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» Базового компонента дошкільної освіти передбачає сформованість доступних для дітей дошкільного віку уявлень, еталонів, що відображають ознаки, властивості та відношення предметів і об'єктів навколишнього світу. Показником сформованості цих уявлень є здатність дитини застосовувати набуті знання у практичній діяльності (ігровій, трудовій, сенсорно-пізнавальній, математичній тощо), володіння способами пізнання дійсності [4].

Сформованість знань та отримання навичок у дітей молодшого дошкільного віку з сенсорно-пізнавальної компетентності слід розглядати як



фундамент, який допоможе розвивати дітям у майбутньому свою особистість.

Сенсорний розвиток дошкільнят досліджували психологи Л. Венгер, О. Запорожець, В. Зінченко, Є. Ігнат'єв, В. Мухін, а також педагоги В. Аванесова, М. Поддяков, Н. Сакуліна, Є. Тихєєва, О. Усова, Є. Фльоріна.

Загальновідомими авторами й розробниками інноваційних технологій вважаються В. Воскобович, З. Дьєнеш, Д. Ельконін, М. Єфименко, М. Зайцев, В. Коваленко, Дж. Кюїзенер, М. Монтессорі, Б. Нікітін, К. Орф, П. Підкасистий, З. Семадені, М. Стронін, Р. Штайнер, М. Шуть та інші.

Але впровадження інноваційних технологій та їх вплив на формування сенсорно-пізнавальної компетентності у дітей молодшого дошкільного віку як педагогічна проблема на сьогодні лишається відкритою.

Таким чином, актуальність сформованості сенсорно-пізнавальної компетентності у дітей молодшого дошкільного віку зумовили вибір теми кваліфікаційної роботи: «Інноваційні технології як засіб формування сенсорно-пізнавальної компетентності у дітей молодшого дошкільного віку».

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність використання інноваційних технологій як засобу формування сенсорно-пізнавальної компетентності у дітей молодшого дошкільного віку.

Відповідно до мети сформульовано завдання дослідження:

1. Проаналізувати психологічну та педагогічну літературу щодо теоретичних основ формування у дітей молодшого дошкільного віку сенсорно-пізнавальної компетентності засобами інноваційних технологій.
2. Охарактеризувати поняття сенсорно-пізнавальної компетентності.
3. Розкрити можливості інноваційних технологій як засобу формування сенсорно-пізнавальної компетентності дітей молодшого дошкільного віку.
4. Експериментально дослідити вплив використання інноваційної ігрової технології Блоки Дьєнеша на формування сенсорно-пізнавальної компетенції у дітей молодшого дошкільного віку.
5. Узагальнити та систематизувати отримані результати.

Об'єкт дослідження: процес формування сенсорно-пізнавальної компетентності у дітей молодшого дошкільного віку.

Предмет дослідження: формування сенсорно-пізнавальної компетентності у дітей молодшого дошкільного віку засобами інноваційних технологій.

Методи дослідження: теоретичні – аналіз і синтез психологічних, педагогічних джерел, публікацій, навчально-методичної літератури та нормативно-правових документів; систематизація та узагальнення матеріалу з обраної теми – для визначення теоретичних засад дослідження набуття сенсорно-пізнавальної компетентності дітей молодшого дошкільного віку; емпіричні – діагностування, спостереження, бесіди, анкетування; методи математичної статистики – кількісний і якісний аналіз одержаних під час експерименту даних; підведення підсумків – формування висновків.

Теоретичне значення дослідження полягає у встановленні теоретичних засад та науковому обґрунтуванні використання інноваційних технологій як засобу формування сенсорно-пізнавальної компетентності у дітей молодшого дошкільного віку.

Практичне значення одержаних результатів полягає в упровадженні в освітній процес Закладу дошкільної освіти (дитячий садок) № 83 «Чижик» Запорізької міської ради інноваційних технологій як засобу формування сенсорно-пізнавальної компетентності у дітей молодшого дошкільного віку.

Апробація результатів дослідження Результати експериментального дослідження було обговорено на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Особливості функціонування закладів дошкільної освіти на фоні сучасних тенденцій в освіті» та надруковано статтю «Інноваційні технології як засіб формування сенсорно-пізнавальної компетентності у дітей молодшого дошкільного віку» в збірнику матеріалів конференції <https://genezum.org/pdf/zbirnyk/chernivtsi-03112023>

## РОЗДІЛ 1

# ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ СЕНСОРНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

### 1.1. Формування сенсорно-пізнавальної компетентності у педагогічній теорії

Сенсорно-пізнавальна компетентність відноситься до ключових для дошкільної освіти. Це компетентність, що формується у дитини в різних видах діяльності за освітнім напрямком «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» створює базу для збагачення та поглиблення змісту освіти на наступних рівнях. Тому формування сенсорно-пізнавальної компетентності дітей молодшого дошкільного віку направлено на систематичне засвоєння дітьми сенсорної культури.

Компетентність динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей., інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися провадити професійну та подальшу навчальну діяльність.

Формування сенсорно-пізнавальної компетенції дітей четвертого року життя відбувається в процесі сенсорного розвитку та сенсорного виховання.

Слід зазначити проблема сенсорного розвитку дітей молодшого дошкільного віку посідає одне з важливих місць у дошкільному вихованні. У працях таких педагогів як в Ж.-О. Декролі, М. Монтессорі, Ф. Фребель зазначено, що сенсорне виховання, спрямоване на забезпечення повноцінного сенсорного розвитку.

Необхідно підкреслити, що у багатьох вчених проблема сенсорного розвитку дітей дошкільного віку перебуває у центрі уваги. Сенсорний розвиток дошкільнят досліджували психологи (Л. Венгер, О. Запорожець, В. Зінченко,

Є. Ігнат'єв, В. Мухін) та педагоги (В. Аванесова, М. Подд'яков, Н. Сакуліна, Є. Тихєєва, О. Усова, Є. Фльоріна).

Відомі представники дошкільної педагогіки та психології (О. Запорожець, С. Русова, Н. Сакуліна, Є. Тихєєва, О. Усова) а також видатні закордонні спеціалісти в галузі дошкільної педагогіки (Ж.-О. Декролі, М. Монтесорі, Ф. Фребель) вважали, що сенсорне виховання, спрямоване на забезпечення повноцінного сенсорного розвитку і є однією з базових компетентностей дітей молодшого дошкільного віку.

У наукових роботах Л. Венгера, О. Запорожця, М. Монтесорі, Є. Тихєєвої одним із головних завдань дошкільного виховання, напрямом, який впливає на успішність пізнання довкілля, адаптації до його умов, соціалізації, визнається сенсорне виховання.

У низці досліджень (В. Аванесова, Л. Венгер, Н. Ветлугіна, Л. Журова, О. Запорожець, Є. Корзакова, Л. Пен'євська, М. Подд'яков, Н. Сакуліна) вивчались особливості становлення сенсорно-пізнавальної компетентності дошкільників. Доведено, що саме ранній і дошкільний періоди дитинства визнаються найсприятливішими для вдосконалення діяльності органів чуття, актуалізація котрих забезпечує успішне засвоєння дітьми повноцінних, різнобічних уявлень про довкілля [43].

О. Запорожець дослідив, що діти в дошкільному віці не лише ознайомлюються із зовнішніми ознаками предметів і явищами довкілля, а й мають здатність проникати в сутність механізмів, що їх породжують [24].

Відомий фізіолог М. Щелованов, доктор медичних наук, називав дошкільний вік «золотою порою» сенсорного виховання.

Слід зауважити сенсорне виховання, яке спрямовано на формування повноцінного сприйняття, навколишнього світу виступає основою пізнання першою сходинкою якою є чуттєвий досвід. Розвинена сенсорика – це основа для вдосконалення практичної діяльності сучасної людини, оскільки, як справедливо зазначає відомий психолог Б. Анан'єв, «далекосяжні успіхи науки й техніки розраховані не лише на мислячу людину, а й на ту, яка вміє відчувати» [25].

Аналіз літератури з означеної проблеми засвідчив, що формування сенсорно-пізнавальної компетентності є обов'язковим складником розвитку дитини тому для вихователів в наявності є велика кількість методичного та практичного матеріалу (Д. Альтхауз та Е. Дум, Д. Артемова, Г. Башасва, А. Бондаренко, А. Васиєва, Н. Венгер, І. Газіна, Т. Доронова, Л. Зайцева, В. Котирло, С. Кулачківська, С. Ладивір, З. Максимова, Л. Олійник, Е. Пілюгіна, Л. Сисуєва, А. Сорокіна, К. Щербакова) [7; 10; 14; 18; 29; 49].

Отже, питання сенсорного розвитку дітей молодшого дошкільного віку як основи розвитку сенсорно-пізнавальної компетенції цікавило як психологів, так і педагогів і фізіологів. Наукові роботи та дослідження представлених вище науковців дозволили розглянути питання цієї теми з різних сторін, властивих відповідним наукам, що сприятиме кращому осмисленню даного питання, а отже і досягнення ефективних результатів у своїй роботі.

«Сенсорно-пізнавальна компетентність – це здатність дитини використовувати власну сенсорну систему в процесі логіко-математичної та дослідницької діяльності. А результатом її сформованості на момент завершення дошкільної освіти є наявність пізнавальної мотивації, базису логіко-математичних, дослідницьких знань, набутих дитиною умінь та навичок (аналізу, порівняння, узагальнення, здійснення самоконтролю), пізнавальний досвід, що накопичується і використовується в різних видах дитячої діяльності» [43].

Слід зауважити у дошкільному віці діти опановують основні способи самостійного пізнання навколишньої дійсності зокрема навчаються порівнювати, аналізувати, вимірювати, перетворювати тощо. Окрім цього, вони ознайомлюються з основними сенсорними еталонами та засвоюють перші математичні поняття, що є основою картини світу дошкільника [34].

До системи сенсорного виховання слід включати спеціальну роботу з опановування всіма способами сенсорного досвіду: розуміння жестикуляційної інструкції, наслідування, аналіз зразка, самостійний аналіз завдання, дія за словесною інструкцією чи за словесним описом [25].

Формування сенсорно-пізнавальної компетенції дошкільника відбувається

в процесі сенсорного розвитку. Сенсорний розвиток молодшого школяра визначено як процес закономірних змін його чуттєвої сфери, які виявляються в кількісних і якісних, структурних і функціональних перетвореннях сприймань і уявлень; відбуваються під впливом біологічних і соціальних, керованих і некерованих, зовнішніх і внутрішніх чинників; зумовлюють побудову адекватних образів об'єктів дійсності [35].

Потрібно зазначити, що сенсорний розвиток – це розвиток у дитини процесів сприйняття та уявлень про предмети й явища навколишнього світу. Дитина з'являється на світ із готовими органами чуттів: у неї є очі, вуха, її шкіра наділена чутливістю, яка дозволяє відчувати предмети тощо. Це лише задатки для сприйняття навколишнього світу. Щоб сенсорний розвиток відбувався повноцінно, необхідне цілеспрямоване сенсорне виховання. Дитину треба навчити розглядати, слухати, обстежувати на дотик, тобто сформувати в неї перцептивні дії. Проте побачити предмет, обстежити його дотиком недостатньо – необхідно визначити співвідношення виявлених властивостей і якостей даного предмета із властивостями та якостями інших предметів. Для цього дитині потрібні мірки, з якими можна порівняти те, що вона сприймає цієї миті. За допомогою загальноприйнятих мірок – еталонів, які склалися історично, порівнюють, зіставляють результати сприйняття. Це системи геометричних форм, шкала величин, міри ваги, спектр кольорів тощо. Усі ці еталони потрібно засвоїти дитині [20].

Слід підкреслити, що після 3-х років основне місце в сенсорному вихованні займає ознайомлення дітей із загальноприйнятими сенсорними еталонами та способами їх використання. Зважаючи на різкий стрибок у розвитку мовлення, необхідно врахувати потяг дітей до відтворення за зразком дорослого слів (назв форм, кольору) та самостійного їх уживання [2].

Отже, засвоєння сенсорних еталонів – тривалий і складний процес, який не обмежується рамками дошкільного дитинства, який має свою основу. Засвоїти сенсорний еталон зовсім не означає навчитися правильно називати ту чи іншу властивість об'єкта. Необхідно мати чітке уявлення про різновид кожної

властивості й, головне, вміти користуватися такими уявленнями для аналізу й виокремлення властивостей різноманітних предметів у різних ситуаціях. Інакше кажучи, засвоєння сенсорних еталонів – це адекватне використання їх як одиниць вимірювання під час оцінки властивостей об'єктів. Тож неодмінною умовою успішного набуття сенсорно-пізнавальної компетентності у дітей молодшого дошкільного віку є застосування діяльнісного підходу, за якого діти активно пізнають світ у різних видах своєї діяльності – грі, праці, спілкуванні, самостійній художній діяльності, навчанні тощо [40].

## **1.2. Інноваційні технології як засіб формування сенсорно-пізнавальної компетентності дітей молодшого дошкільного віку**

Сьогодні ні в кого не викликає сумніву твердження, що сучасна система освіти, як і інші галузі суспільного життя, потребує впровадження новітніх технологій, врахування і використання інноваційних технологій та методик, які дадуть змогу сам освітній процес зробити більш інтенсивним, цікавим, а відтак – більш результативним. Це є актуальним питанням сьогодення. Відтак, саме інноваційність є головною ознакою сучасного розвитку освітньої галузі, інноваційність, яка передбачає власне її здатність до оновлення, відкритість новому [14].

Технологія (від грецької *techne* – мистецтво, майстерність + *logos* – наука) це вид продуктивної діяльності, завдяки якій успішно досягається поставлена мета щодо задоволення певних потреб [50].

Слід зауважити, що технологія це сукупність необхідної й відтворюваної послідовності педагогічних дій вихователя та вихованців, що «запускає» механізм засвоєння змісту освіти та веде до запланованої мети й набуття потрібних компетенцій.

Інновація в освіті, за визначенням Н. Волкової, – це цілеспрямований процес часткових змін, що ведуть до модифікацій мети, змісту, методів, форм

навчання й виховання, адаптації процесу навчання до нових вимог [21, с. 5].

В. Сластьонін зазначав, що інноваційна технологія це послідовна взаємозалежна система дій педагога, спрямована на розв'язання педагогічних завдань; планомірне і послідовне втілення на практиці заздалегідь спроектованого педагогічного процесу.

В Українському педагогічному словнику технологія навчання це системний метод створення, з урахуванням технічних і людських ресурсів та їх взаємодії, який ставить свої завдання оптимізацію освіти [13].

З перетворенням України на самостійну державу освіта стала власною справою українського народу. Розбудова системи освіти, її докорінне реформування мають стати основою відтворення інтелектуального, духовного потенціалу народу, виходу вітчизняної науки, техніки й культури на світовий рівень, національного відродження, становлення державності та демократизації суспільства в Україні [44].

Одним із перших оприлюднив ідею технологізації навчального процесу видатний чеський мислитель-гуманіст, педагог, громадський діяч Я. Коменський (1592–1670), стверджуючи, що школа є майстернею, «живою друкарнею», яка «друкує» людей. Технологія навчання, за переконаннями Я. Коменського, має гарантувати позитивний результат [56].

Про значення інновацій та важливість їх впровадження в освітній процес України йдеться і в державній Національній програмі «Освіта» («Україна XXI ст.»). Звертається увага, що це, зокрема, дасть можливість порівняти освітній процес з вимогами сьогодення [44].

Давайте резюмуємо перед сучасним вихователем постає проблема пошуку нового педагогічного інструменту. Саме тому в педагогічній діяльності виникає можливість використовувати інноваційні технології як потужний інструмент для формування необхідних для дітей молодшого дошкільного віку компетентностей зокрема сенсорно-пізнавальну компетентність.

Тому необхідно зазначити, що вихователь повинен давати дітям не лише базові знання, а і спрямовувати вихованців на самостійне опанування ними.



Заняття педагога повинні бути цікавими й насиченими інформацією, яка буде спонукати дітей до активної пізнавальної діяльності.

Необхідно підкреслити проблема сенсорного розвитку дітей завжди була однією з ключових в дошкільній освіті. Особливо гостро це відчувається сьогодні, коли потреба сенсорного пізнання навколишньої дійсності замінюється готовими відповідями й шаблонами. Саме тому сьогодні необхідно шукати нові дієві способи й методи для сенсорно-пізнавального розвитку дітей молодшого дошкільного віку, а педагогам крім теоретичних знань потрібно вміти практично організовувати сприятливе сенсорно-пізнавальне середовище, використовувати ефективні інноваційні технології, шукати нові шляхи удосконалення навчально-виховного процесу, які б допомогли підвищити інтерес дітей до занять, активізувати їхню діяльність, прищепити любов до навчання.

Очевидною є необхідність пошуку нових інноваційних шляхів, методик та технологій власне розвитку дитини дошкільного віку.

Однією з таких технологій, що володіє значним навчальним та виховним потенціалом, є, зокрема методика М. Монтесорі. Суть технології це створення предметно-просторового середовища, у якому дитина зможе найповніше реалізувати свої природні здібності та задатки. Діяльність дитини повинна бути вільною та самостійною. Педагог використовує у роботі самонавчальні засоби – матеріали, з якими вихованець працює, наслідуючи педагога, діючи за зразком, а потім самостійно приступає до їхнього виконання. Індивідуалізація розвитку дошкільників реалізується через взаємодію з матеріалами, з урахуванням права вибору дітей, природних потреб та вікових особливостей.

Центральне місце в інноваційній технології М. Монтесорі належить дидактичному матеріалові, що важливим засобом становлення фізичних і психічних функцій дитини, розвитку її творчості, уваги та елементарної математики. Матеріал М. Монтесорі не лише ознайомлює дитину з предметами та їх ознаками (якості), а й дає їй змогу самостійно працювати, міркувати, помилятися і виправляти помилки, порівнювати [21, с. 146]

М. Монтесорі розглядала сенсорний розвиток як важливу складову

частину і основу формування особистості: без розвитку органів чуття не може бути інтелекту і вихованої людини. Матеріали, розроблені М. Монтесорі, побудовані так, щоб розвивати окремі сфери відчуттів, учити слухати тишу і звуки, розрізняти кольори, форму, вагу та інше. Цінність цієї системи виховання полягає в тому, що дидактичний матеріал у ній – не самоціль, а засіб [56].

Технологія запропонована звичайним інженером В. Воскобовичем ґрунтується на поетапному включенні розвиваючих ігор в діяльність дитини з поступовим ускладненням навчального матеріалу. Головний принцип – навчання через гру, що й забезпечує ефективність навчального процесу. Особливістю ігор В. Воскобовича є те, що насамперед кожна гра має свої відмінні конструктивні елементи ігри В. Воскобовича підходять для дітей широкого вікового діапазону. Для дітей молодшого дошкільного віку передбачені нескладні одно- або двокрокові вправи, для старших дітей є складні багатоступеневі завдання. При цьому, одна гра дає можливість вирішувати безліч освітніх завдань. Дитина одночасно засвоює букви, цифри, вчиться розрізняти колір, форму, тренує пам'ять, увагу, розвиває мислення, уяву, а також тренує дрібну моторику рук [48].

Засновник першого дитячого садка Ф. Фребель виходив з необхідності використовувати різноманітні ігри для розвитку органів чуття дітей, ознайомлення їх з природою, життям людей. Цій меті він підпорядкував дидактичний матеріал, призначений для формування уявлень про форму, величину, просторові відношення, числа, – так звані дари, а також систему занять та ігор, спрямовану на розвиток сенсорики. Дитина, на його думку, наділена, крім основних інстинктів, інстинктів пізнавальним, дослідницьким, який є основою навчальної діяльності [56].

На думку Фрідріха Фребеля, сенсорне виховання, спрямоване на формування повноцінного сприйняття навколишньої дійсності, є основою пізнання миру, першим щаблем якого є почуттєвий досвід [47]. Він також запропонував використання спеціального дидактичного матеріалу шість «дарунків», розробленого відповідно до його методики.

Кожен дарунок пропонувався для певного вікового періоду, ці дарунки

давали змогу дитині вивчати геометричні форми й їх властивості, розрізняти кольори, сприймати напрям руху, вивчати числа та цифри, ціле та частини, навчатися рахувати, розвивати творчість та здібності дитини. Всі матеріали виготовлялися з природних і безпечних матеріалів таких, як дерево та вовна.

Також можна відмітити технологію американського дитячого лікаря і психолога Г. Домана. Під його керівництвом спеціалісти в галузі розвитку раннього навчання розробили оригінальні технології навчання дітей читання, математики, а також технологію, завдяки якій дитина може оволодіти енциклопедичними знаннями [36].

Існує багато ігрових інноваційних методик до них відносяться [24; 46]:

- «Блоки Дьенеша» – дають уявлення про предмети їх колір, розмір, форму. Формують уявлення про геометричні фігури, математичні поняття, навчають аналізувати, узагальнювати, порівнювати, кодувати інформацію;
- «Палички Кюїзенера» – розвивають уяву, просторове мислення та сприйняття, дрібну моторику. Є універсальним наочним інструментом для математичних обчислень;
- система дидактичних ігор «Дари Фребеля» – сприяють вивченню геометричних форм і їх властивості, розрізняти кольори, сприймати напрям руху, вивчати числа та цифри, ціле та частини, навчатися рахувати, розвивати творчість та здібності дитини;
- нестандартна методика «Кола Ейлера – розвиває вміння дітей розподіляти на два кола предмети, навчає класифікувати;
- «Круги Луллія» – засіб розвитку інтелектуально-творчих здібностей дітей, інструмент для розв’язання винахідницьких завдань та розвитку творчої уяви. Цей посібник вносить елемент гри в освітню діяльність;
- «Картки-властивості Семадені» – розвивають вміння визначати властивості фігур, заперечувати працювати із знаками кодами;
- «Інтелектуальні ігри Нікітіних» – сприяють формуванню розвитку математичних умінь, вмінь діяти за схемою, розвивають творчі здібності та самостійність;

- «Розвивальні ігри Воскобовича» – надають дітям базові уявлення про навколишній світ, розвивають дрібну моторику. Формують пізнавальний інтерес до дослідницької роботи.

М. Кларін відомий фахівець із зарубіжної педагогіки зазначав «За своїм головним змістом поняття «інновація» застосоване не тільки до створення та поширення новацій, а й до змін у способах діяльності, стилі мислення, які з цим пов'язані. Розглядаючи інноваційні моделі навчання, ми в такий спосіб звертаємося до нових дидактичних підходів, які формують нетрадиційне уявлення про організацію навчального процесу» [21].

Отже, інноваційні технології розкривають перед дітьми широкі можливості для розвитку здібностей, сприяють розвитку гармонійно розвиненої особистості. Таким чином, кожна дитина знаходить для себе щось нове, індивідуально пізнає корисну інформацію та обґрунтовує, продумує і на основі цього формує свої життєво необхідні компетенції, формує себе як особистість в цілому, що своєю чергою, сприяє ефективному формуванню сенсорно-пізнавальної компетенції [23].

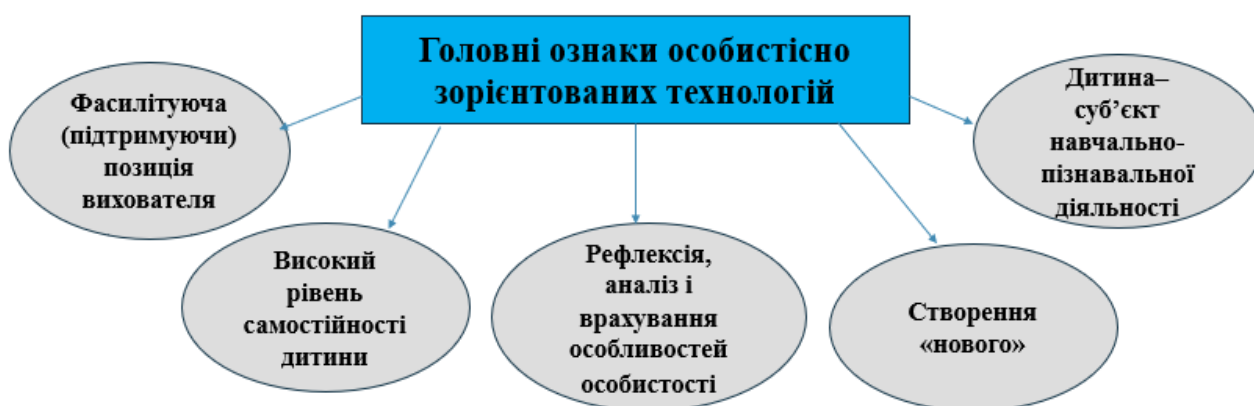
### **1.3. Вплив інноваційних технологій Блоки 3. Дьенеша на формування сенсорно-пізнавальної компетентності дітей молодшого дошкільного віку**

Інноваційний підхід до навчального процесу, де головною метою є особистісний розвиток тих, хто навчається, і щонайперше – їхня здатність опановувати новий досвід на ґрунті цілеспрямованого формування творчого і критичного мислення, рольового та імітаційного моделювання, пошуку й визначення особистісних сенсів тощо [22].

Тут потрібно зазначити, що виокремлюють дві головні групи технологій: предметно зорієнтовану та особистісно зорієнтовану.

Слід зауважити, що у сучасній педагогіці навчання дошкільнят більш

інноваційними вважають особистісно зорієнтовані технології, які є втіленням антропологічного підходу і пов'язані з такими концепціями, як гуманістична педагогіка, педагогіка співробітництва, розвивальне навчання. В умовах особистісно зорієнтованого навчання мають домінувати не окремі суб'єкти цього процесу, а партнерські стосунки між вихователем та дитиною. Власний досвід дітей молодшого дошкільного віку тут стає основою навчального процесу, а особистісні новоутворення – найважливішим його результатом. Головні ознаки особистісно зорієнтованих технологій представлені на схемі (рис. 1.1).



**Рисунок 1.1. Головні ознаки особистісно зорієнтованих технологій**

Вихователь забезпечуючи процес фасилітації повинен досягти такої взаємодії з вихованцями, яка буде сприяти прагненню дитини до самовдосконалення, саморозвитку, усвідомленню себе особистістю, спонукати до прагнення вихованців до особистого зростання та розвитку своїх здібностей.

Роль вихователя, як фасилітатора це: вміння уважно слухати, спостерігати за поведінкою дітей; аналізувати та корегувати дії дітей; налагоджувати комунікацію між вихованцями; забезпечувати зворотний зв'язок між учасниками освітнього процесу; викликати у дітей довіру, бути терплячим; бути справедливим.

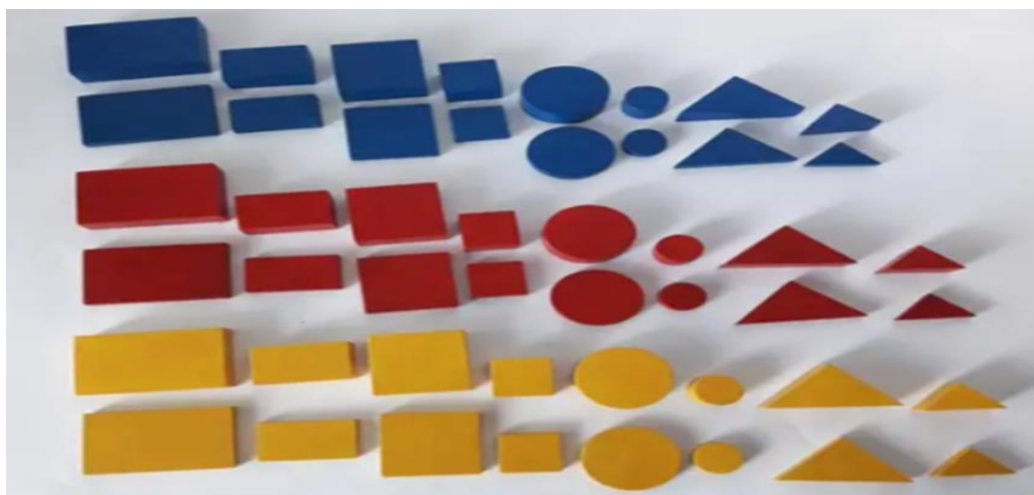
Під час гри з блоками Дьенеша вихованець стає суб'єктом навчально-пізнавальної діяльності. Високий рівень самостійності дитини впливає на його особистісне становлення та розвиток. Самостійне пізнання рефлексія,

осмислення й аналіз і врахування власних досягнень, дій та внесення змін для вдосконалення процесу, створення «нового» є важливою умовою поведінки дітей.

Тут слід зазначити, що у сучасній педагогіці навчання дітей молодшого дошкільного віку і формування у них сенсорної компетенції пов'язують насамперед з якісними змінами в розумовій діяльності вихованців. Тому дедалі більшу увагу педагогів і батьків привертають ігрові методики, що поєднують розвиток логічного мислення та засвоєння математичних понять.

Необхідно підкреслити у формування сенсорно-пізнавальної компетенції та розвитку пізнавальної сфери особистості молодших дошкільнят добре зарекомендувало використання в освітньому процесі логічних блоків Золтана Дьєнеша – угорського психолога, математика і педагога.

Логічні блоки З. Дьєнеша – це набір, який складається з 48 об'ємних геометричних фігур (рис. 1.2), які відрізняються за кольором (червоний, синій, жовтий), за формою (круги, трикутники, квадрати та прямокутники), величиною (великі, малі), товщиною (тонкі, товсті) [37].



**Рисунок 1.2. Класичний набір блоків – це 48 геометричних фігур**

Двох фігур однакових за всіма властивостями у комплекті не має. Дидактичний посібник складається з 11 карток із символами властивостей і 11 карток із запереченням властивостей [37, с. 4-7]. Використання таких карток дозволяє розвивати у дітей здатність до заміщення і моделювання властивостей,

вміння кодувати і декодувати інформацію про них. Ці здібності та вміння розвиваються в процесі виконання різноманітних предметно-ігрових дій. За задумом Дьенеша в наборі блоків немає жодної однакової фігури. Кожна геометрична фігура характеризується чотирма ознаками: формою, кольором, розміром та товщиною.

Також у роботі з дошкільниками можна використовувати й спрощений варіант блоків Дьенеша який нескладно виготовити самостійно, вирізавши фігури з картону. В цьому випадку вони матимуть однакову товщину, тож у наборі їх буде 24 (рис. 1.3).



**Рисунок 1.3 Спрощений варіант блоків Дьенеша**

Ігрова методика З. Дьенеша спрямована на те, щоб допомогти дітям молодшого дошкільного віку в цікавій формі освоїти різноманітні математичні поняття, сформувати і розвинути найважливіші інтелектуальні навички та психологічні процеси, необхідні для здійснення самостійного логічного мислення. Блоки належить до типу іграшок, з якими можна гратися не один рік шляхом ускладнення завдань від простого до складного.

Ознайомившись із методикою більш глибоко, на мою думку доцільно виділити основні завдання реалізації даної методики:

- ознайомити з формою, кольором, розміром, товщиною об'єктів;
- розвивати вміння виявляти властивості в об'єктах, називати їх;
- виховувати самостійність, ініціативу,
- розвивати логічне мислення;
- розвивати просторові уявлення (орієнтування на аркуші паперу);

- розвивати знання, вміння, навички, необхідні для самостійного вирішення навчальних і практичних завдань;
- розвивати творчі здібності, уяву, фантазію;
- розвинути мовлення: діти навчаються міркувати, вступають в діалог зі своїми однолітками, будують свої висловлювання, використовуючи в реченнях сполучники «і», «або», «не», та інші;
- формувати уявлення про математичні поняття - алгоритм, кодування інформації;
- розвивати здатність до моделювання та конструювання;
- наполегливість в досягненні мети, подоланні труднощів.

Суть методики Дьенеша полягає в тому, що вона зрозуміло й наочно знайомить дітей із кольором, формою та розміром об'єктів. Також слід зазначити методика Дьенеша формує базові математичні уявлення і початкові знання з інформатики. Ця інноваційна технологія сприяє розвитку логічного та аналітичного мислення а також вміння узагальнювати, аналізувати, класифікувати, порівнювати. Сприяють удосконаленню творчих здібностей, а також покращують пам'ять, сприйняття, увагу та уяву. Гра з блоками допомагає дітям молодшого дошкільного віку виконувати логічні дії: групувати за ознакою, викладати ряди за певним алгоритмом.

Слід зазначити логічним блокам Дьенеша – понад 30 років із ними працюють вихователі дитячих садків різних країн світу. Вони зорієнтовані на індивідуальний підхід до дитини. Головне правило впровадження цієї методики – спільна діяльність вихователя та дітей.

Комплект логічних блоків дає можливість урізноманітнити роботу вихователя з дітьми, а також стимулює різні види мислення у дітей: творче, логічне, дивергентне (здатність генерувати багато різних ідей щодо розв'язання однієї чітко окресленої проблеми). Проаналізувавши загальну характеристику системи ігор та вправ можна відмітити, що блоки відносяться до типу іграшок, з якими можна гратися не один рік шляхом ускладнення завдань від простого до складного, та можна виділити такі форми організації роботи з блоками:



1. Заняття (комплексні, інтегровані), що забезпечують наочність, системність і доступність, зміну діяльності.

2. Спільна і самостійна ігрова діяльність (дидактичні ігри, настільно-друковані, рухливі, сюжетно-рольові ігри):

а) у рухливих іграх (предметні орієнтири, позначення будиночків, доріжок, лабіринтів);

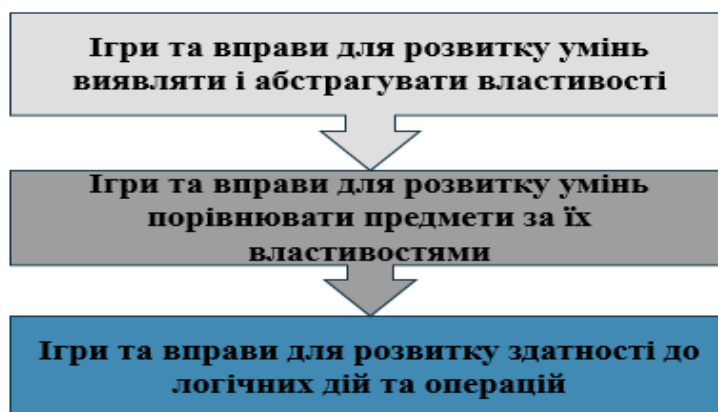
б) як настільно-друковані (виготовити карти до ігор «Пригостимо печивом гостей», «Розсели мешканців», «Знайди місце фігурі»);

в) в сюжетно-рольових іграх: «Магазин» – гроші позначаються блоками. «Пошта» – адреса на будинку позначається кодовими картками. Аналогічно, «Потяг» – квитки, місця.

3. Поза занять, в предметно-розвиваючого середовища (ІЗО-діяльність, аплікація, конструювання, режимні моменти, предметні орієнтири) [45].

Роботу з блоками Дьенеша можна вже пропонувати дітям з раннього віку, як у фронтальній так і в індивідуальній роботі. У залежності від віку і здібностей дітей можна використовувати не весь комплект, а якусь частину наприклад спочатку можна взяти в роботу блоки різні за кольором та формою але однакові за розміром та товщиною (12 штук), потім різні за формою, кольором та розміром але однакові по товщині (24 штуки) а потім повний комплект фігур (48 штук). Головне дотримуватись принципу «від простого до складного».

Існує три групи поступово ускладнених ігор та вправ (рис. 1.4).



**Рисунок 1.4. Групи поступового ускладнення ігор та вправ**

Потрібно зазначити, що ігри та вправи для розвитку умінь виявляти й

абстрагувати властивості розвивають у дітей молодшого дошкільного віку вміння оперувати однією властивістю (виявляти й абстрагувати одну властивість від інших, класифікувати, порівнювати та узагальнювати предмети на її основі). З допомогою вправ цього варіанту діти отримують перші уявлення про заміщення властивостей знаками-символами, навчаються строго слідувати правилам при виконанні дій, та починають розуміти те, що порушення правил не дозволяє досягти правильного результату. До цього варіанту можна віднести такі ігри і вправи, як «Знайди скарб», «Допоможи комашці», «Незвичайні фігури» та інші.

Також хочемо відмітити, що за допомогою ігор та вправ для розвитку умінь порівнювати предмети за їх властивостями розвиваються вміння оперувати відразу двома властивостями: виявляти й абстрагувати дві властивості; порівнювати, класифікувати та узагальнювати предмети відразу за двома властивостями. Вони даються в такій послідовності, що забезпечує оволодіння дитиною вміннями спочатку порівнювати, потім класифікувати і узагальнювати предмети. При цьому, спочатку дитина освоює порівняння предметів за заданими властивостями, потім – за самостійно виділеним і поступово переходить від порівняння двох предметів до порівняння трьох. Можна запропонувати такі ігри і вправи, як «Доріжки», «Доміно» й інші.

Ігри та вправи для розвитку здатності до логічних дій та операцій формують вміння оперувати відразу трьома властивостями. Але, ці ігри і вправи призначені для дітей старшого дошкільного віку [47].

Давайте підсумуємо у дошкільній педагогіці є величезна кількість різноманітних інноваційних технологій, однак, можливість організувати в комплексі всі важливі умови для формування сенсорно-пізнавальної компетенції дітей молодшого дошкільного віку, дає небагато. Найбільш ефективним посібником є логічні блоки Дьенеша. Варто звернути увагу на той факт, що педагогічні спостереження дозволили зробити висновок про те, що використання такого інноваційного дидактично-ігрового засобу як логічні блоки Дьенеша забезпечують формування сенсорно-пізнавальної компетентності дошкільників відповідно вимогам Базового компоненту.

## РОЗДІЛ 2

### ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА З ФОРМУВАННЯ СЕНСОРНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗДО №83 «ЧИЖИК» ЗАПОРІЗЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

#### **2.1. Використання інноваційної технології Блоки Дьєнеша в ЗДО №83 «Чижик» Запорізької міської ради**

Результати теоретичного дослідження показали, що проблема використання інноваційних технологій для формування сенсорно-пізнавальної компетентності дітей молодшого дошкільного віку є актуальною на сучасному етапі.

Метою експериментального дослідження є дослідити вплив використання інноваційної технології Блоки Дьєнеша на формування сенсорно-пізнавальної компетенції у дітей молодшого дошкільного віку.

Дослідження здійснювалося на базі Закладу дошкільної освіти (дитячий садок) № 83 «Чижик» Запорізької міської ради.

З початком повномасштабної війни в Україні заклади дошкільної освіти в місті Запоріжжя працюють виключно в дистанційному форматі. Педагогічною радою ЗДО № 83 ЗМР було прийнято рішення працювати в дистанційному форматі. Однією з пріоритетних завдань на навчальний рік прийняли: «Удосконалювати роботу з підвищення якості освітнього процесу на основі застосування блоків З. Дьєнеша шляхом пошуків інноваційних методів роботи та творчих завдань».

Основа пізнавального розвитку дитини це сенсорний розвиток та здатність дитини використовувати в різних видах діяльності власну сенсорну систему [48]. Тому було прийнято рішення дослідити вплив використання інноваційної технології Блоки Дьєнеша на формування сенсорно-пізнавальної компетенції у

дітей молодшого дошкільного віку.

У дослідженні брали участь 20 дітей молодшого дошкільного віку (4-го року життя) групи № 2 «Горобинка», з якими працювали в дистанційному режимі вихователі групи в 2022 –2023 навчальному році.

Експериментальне дослідження складалося з трьох етапів: констатувальний, формувальний і контрольний.

На етапі констатувального експерименту вирішувались такі завдання:

- здійснювався аналіз літератури;
- вивчались способи використання логічних блоків Дьєнеша;
- були створені умови для залучення батьків, до організація навчального процесу з використанням логічних блоків Дьєнеша;
- діагностика рівня сформованості та показники сенсорно-пізнавальної компетенції дітей молодшого дошкільного віку на початку навчального року.

На другому етапі було впроваджено інноваційну технологію Блоки Дьєнеша для удосконалення рівнів сформованості сенсорно-пізнавальної компетенції дітей молодшого дошкільного віку.

На етапі контрольного експерименту було проведено повторне визначення рівнів сформованості сенсорно-пізнавальної компетенції дітей молодшого дошкільного віку, результати було узагальнено й систематизовано та було проведено порівняння з вихідним рівнем розвитку та співставлення результатів.

Серед методів дослідження було використано: спостереження, бесіди з вихователями, практичним психологом закладу, батьками та вихованцями; діагностика рівня сформованості компетентності за дефініціями освітньої лінії «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі», методи статистичного аналізу.

При визначенні рівня сформованості сенсорно-пізнавальної компетенції дітей молодшого дошкільного віку було використано методичний посібник для педагогів дошкільних навчальних закладів «Моніторинг досягнень дітей дошкільного віку згідно з базовим компонентом дошкільної освіти» [55].

Показники сформованості сенсорно-пізнавальної компетенції були визначені відповідно до дефініцій даної компетенції.

## Освітня лінія «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі»

### Сенсорні еталони

1. Порівнює величини предметів (великий – маленький, довгий – короткий, високий низький).
2. Розрізняє геометричні фігури круг, квадрат, куля й куб.
3. Порівнює геометричні фігури із предметами, схожими за формою.
4. Групує предмети за ознакою формою.
5. Визначає просторове розміщення предмета відносно свого тіла: вгорі – там, де голова; внизу – там, де ноги. Просторові відношення: над, під, поруч, на, за, високо, низько.
6. Орієнтується в частинах доби (ранок, день, вечір, ніч), часових відношеннях (тепер, – пізніше, спочатку – потім, учора – завтра).

### Елементарні математичні уявлення

1. Лічить у межах 3 у прямому порядку.
2. Утворює числа 2 та 3 способом додавання 1 до попереднього числа.
3. Порівнює чисельність множин накладанням та прикладанням предметів.

Критерії оцінки до кожного завдання були розподілені за рівнем засвоєння – від 4 до 1 відповідно – високий (В) дитина самостійно вирішує запропоноване проблемне завдання своєї вікової групи, достатній (Д) дитина розуміє запитання та з незначною допомогою (за навідними запитаннями) знаходить відповідь або рішення, середній (С) дитина не може самостійно дати відповідь на запитання і відповідає зі значною допомогою, низький (Н) дитина не розуміє суті завдання, а тому не може його виконати [55 ].

Для постановки конкретних завдань на перспективу за результатами проведеного дослідження на констатувальному етапі ми отримали результати, рівня досягнень групи дітей молодшого дошкільного віку на початку навчального року, які відображено в додатку А. Варто зазначити, що показники були отримані від батьків дітей. Батькам були надані рекомендації по проведенню початкового моніторингу (дивись додаток Б) за результатами запропонованих

завдань вони обирали рівні досягнень дошкільників та вносили результати освітньої роботи з дитиною в гугл форми, які відображені в додатку В.

Цілісний аналіз даних констатувального експерименту показує, що в групі «Горобинка» переважають діти з середнім рівнем сформованості сенсорно-пізнавальної компетенції, аналіз результатів представлений у таблиці 2.1. й у рисунку 2.1.

Таблиця 2.1

**Моніторинг оволодіння дітьми молодшого дошкільного віку компетентностей за освітньою лінією «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» (на початку навчального року)**

Група	Рівень досягнень			
	В	Д	С	Н
Молодша група 2022 –2023н.р.	0	9	10	1

**РІВНІ ЗАСВОЄННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НА ПОЧАТОК НАВЧАЛЬНОГО РОКУ**

■ високий ■ достатній ■ середній ■ низький

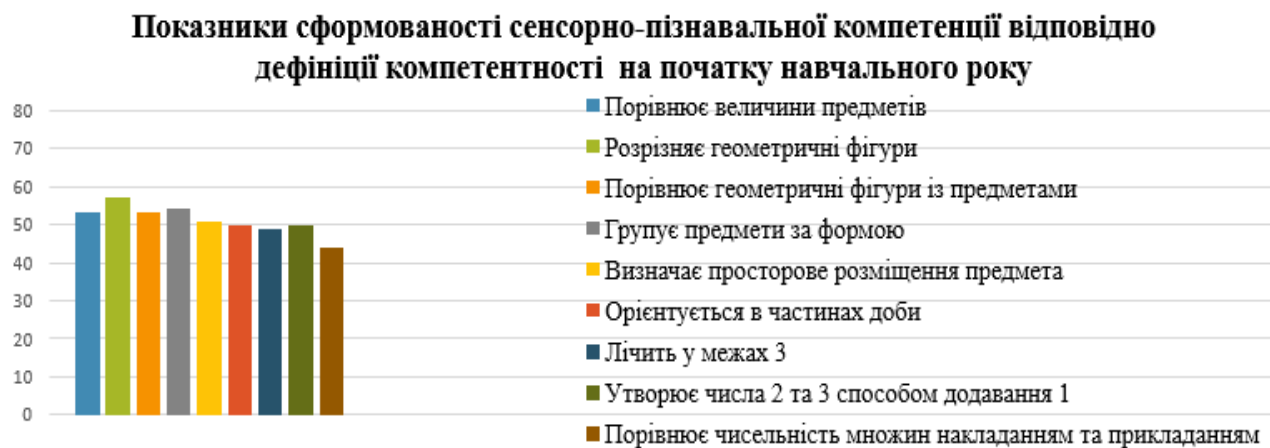


**Рисунок 2.1. Відсоткове співвідношення рівнів сформованості сенсорно-пізнавальної компетенції на констатувальному етапі**

З діаграми видно високий рівень сформованості сенсорно-пізнавальної компетенції у дітей 0%, достатній рівень 45%, середній рівень 50%, низький рівень отримали 5% дітей.

Показники сформованості сенсорно-пізнавальної компетенції освітнього

напряму «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» відповідно до дефініції даної компетенції були узагальнені та систематизовані в гістограмі рис. 2.2. З гістограми видно, що краще сформовані у дітей вміння порівнювати величини предметів, розрізняти геометричні фігури, групувати предмети за формою.



**Рисунок 2.2. Показники сформованості сенсорно-пізнавальної компетенції відповідно до дефініції даної компетенції**

Аналіз показників сформованості сенсорно-пізнавальної компетенції на початку навчального року у дітей молодшого дошкільного віку визначив, що у дітей відповідно до дефініції показники сформованості сенсорно-пізнавальної компетенції сформовані в середньому на 51%.

Отже актуальною є проблема організації форм роботи з дошкільниками під час дистанційного навчання через організацію освітніх завдань та отримані знання закріплювати у процесі практичної діяльності.

Проаналізувавши показники сформованості компетенції сенсорно-пізнавального розвитку дійшли висновку, що діяльність Закладу дошкільної освіти (дитячий садок) № 83 «Чижик» Запорізької міської ради потребує впровадження інноваційних технологій в різних видах діяльності: предметно-практичній, предметно-ігровій, конструктивній, художньо-практичній, художньо-мовленевій. Тому батькам було запропоновано за можливості придбати набори з блоками Дьенеша або виготовити для дітей спрощений варіант з картону, також запропоновано виготовити «картки-властивості» 3. Самадені, у картках відтворені такі властивості блоків, як форма, колір, величина,

товщина [46]. А педагогам закладу були поставлені задачі: ознайомитись з методичною літературою по впровадженню інноваційної технології, розробити картотеку дидактичних ігор з блоками Дьенеша.

Слід зазначити впровадження інноваційної ігрової технології блоки Дьенеша потребувала виділення основних етапів роботи з блоками, вона представлена на рис. 2.3.



**Рисунок 2.3. Етапи роботи з блоками Дьенеша**

На першому етапі «Знайомство з блоками Дьенеша» дітям було запропоновано самостійно гратись з наборами блоків. Вихованці роздивлялися, обстежували, виконували з блоками ігрові дії за власним бажанням (будували парканчики, прикрашали метеликів, будували башти, використовували блоки, як конструктор). Тут потрібно відмітити, що складаючи з блоків Дьенеша різні силуети, діти фантазують та експериментують, у результаті з'ясовують, що блоки мають різні форми, величини, колір, товщину. Робота дітей на першому етапі відображена в додатку Г.

Перший етап поступово переходив в другий «Обстеження». На цьому етапі діти за допомогою сприйняття формували уявлення про зовнішні властивості предметів (форму, колір, величину). На цьому етапі вихованці обстежували блоки пальчиками, обводили за контуром, вчилися групувати за кольором, формою, розміром. Слід зазначити такі способи обстеження предметів дуже важливі для



формування вмінь узагальнювати та порівнювати. Робота дітей на другому етапі відображена в додатку Д.

На цьому етапі вихователі пропонували дошкільникам такі вправи:

1. «Знайди усі блоки жовтого кольору»;
2. «Яка фігура схожа на дах будиночка?»;
3. «Яка фігура схожа на прапорець?»;
4. «Знайди усі фігури квадратної, трикутної, круглої форми»;
5. «Яка фігура схожа на сонечко?»;
6. «Покажи фігуру така, як у мене»;
7. «Знайдіть усі великі блоки»;
8. «Знайди зайве»;
9. «Продовжуй ланцюжок»;
10. «Знайди пару (до великого трикутника знайди малий такого-ж кольору)».

Тут хочеться відмітити, що завдання з використанням блоків Дьенеша є комплексними: у процесі роботи з ними, переважно у грі, у дітей не лише закріплюються уявлення про геометричні фігури, ознаки предметів, формуються розумові дії, а й розвиваються психічні процеси: мислення, пам'ять, увага, уява, мовлення.

Третій етап «Ігровий» він поступово і плавно переходить в четвертий етап «Порівняльний». На цих етапах дошкільнят навчали пояснювати свій вибір. Тут у нагоді стала розроблена педагогами картотека дидактичних ігор для дітей молодшого дошкільного віку. В картотеку входили такі ігри:

Гра «Чарівний мішечок»

Мета: Закріплювати знання дітей про геометричні фігури і розвивати вміння впізнавати геометричну форму блока на дотик.

Матеріал: мішечок, набір блоків Дьенеша.

Хід гри:

Варіант 1: Всі фігури складаються в мішечок. Дитину просять на дотик достати квадратні фігури, круглі, трикутні, прямокутні.

Варіант 2: Всі фігури складаються у мішечок. Дитину просять достати на

дотик всі великі фігури, всі маленькі фігури

Варіант 3: Всі фігури складаються у мішечок. Дитину просять достати на дотик всі товсті або тонкі блоки.

Гра «Квиток на потяг»

Мета: Закріплювати знання дітей про геометричні фігури і розвивати вміння знаходити геометричну фігуру за зразком.

Матеріал: набір блоків Дьенеша, картки з намальованими геометричними фігурами.

Хід гри:

Будуємо потяг з стільців, на стільці кладуть блоки Дьенеша (по одному на один стілець) дітям роздають картки з зображенням геометричних фігур (квитки) і просять знайти за квитком своє місце в потягу.

Гра «Намисто для матусі»

Мета: продовжувати закріплювати знання дітей про геометричні фігури, розвивати фантазію, увагу, виховувати самостійність.

Матеріал: мішечок, набір блоків Дьенеша, кольорова нитка для намиста.

Варіант 1. Викласти перед дитиною ряд фігур, чергуючи їх за кольором: червоний, жовтий, червоний. Зробити намисто.

Варіант 2. Запропонувати зібрати намисто з фігур, викладених перед ним, чергуючи їх за формою: трикутник, квадрат, коло.

Варіант 3. Викласти перед дитиною ряд фігур, чергуючи їх по формі або товщині. Зробити намисто по словесній інструкції педагога.

Також батькам запропоновано було дома грати з дітками в рухливі ігри:

Гра «Знайди свій будиночок»

Мета: продовжувати закріплювати знання дітей про геометричні фігури, увагу, виховувати самостійність.

Матеріал: набір блоків Дьенеша, два або більше обруча.

Хід гри: на підлозі в різних кутах кімнати лежать два обруча. В кожному знаходиться блок синього кольору а в іншому блок жовтого кольору у дитини в руках один блок (синього або жовтого кольору). За сигналом дитина повинна

підбігти до обруча, в якому лежить блок такого ж кольору, як і у неї, а батьки просять сказати, якого кольору блок в обручі і в руках дитини.

Гра «Знайди пару»

Мета: продовжувати закріплювати знання дітей про геометричні фігури, увагу, виховувати самостійність.

Матеріал: набір блоків Дьенеша.

Хід гри:

В кімнаті батьки розкладають блоки великого розміру різного кольору, а дитині дають блок маленький одного кольору і просять знайти пару – блок такої ж форми та кольору але великий.

Також під час четвертого етапу педагоги в роботі з дітьми використовували інтерактивні ігри створені в LearningApps такі як «Знайди пару», «Сортування за кольором», «Сортування за розміром», «Сортування за формою». Робота на третьому та четвертому етапах відображена в додатку Е.

П'ятий етап «Пошуковий» на ньому діти навчались узагальнювати, класифікувати та знаходити потрібні геометричні фігури за словесною інструкцією педагога. На цьому етапі дітям були запропоновані такі ігри:

Гра «Збудуй доріжку»

Мета: Закріплювати знання вихованців про геометричні фігури їх назви, назви кольорів і розвивати у дітей вміння будувати доріжки за зразком вихователя.

Варіант 1: запропонуйте дітям побудувати доріжку з круглих фігур.

Варіант 2: запропонуйте вихованцям побудувати доріжку з геометричних фігур, які мають чотири кута.

Варіант 3: доріжка будується дітьми за завданням вихователя. Давайте разом з наших фігурок складемо доріжечку. Беремо великий червоний прямокутник, потім червоний квадрат і т.д.

Гра «Допоможи Мишкові і Зайчику».

Мета: вчити класифікувати за певною ознакою, розвивати знання дітей про геометричні фігури, їх кольори, величину, форму, виховувати спостережливість,

самостійність, уважність.

Матеріал: іграшки (ведмедик, лялька, заєць, логічні блоки Дьєнєша).

Варіант 1. Запропонуйте дітям розділити фігури між ведмедиком і зайчиком, щоб у ведмедика виявилися всі червоні фігури, а у зайчика червоні. Запропонуйте їм відповісти на питання: Які фігури виявилися у ведмедика, зайчика?

Варіант 2. Спробуйте розділити фігури по-іншому: а) щоб у ведмедика виявилися всі круглі; б) щоб зайцеві дісталися всі квадратні.

Гра «Побудуй багатоповерховий будинок».

Мета: Закріплювати знання вихованців про геометричні фігури їх назви, назви кольорів і розвивати у дітей вміння порівнювати множини.

Хід гри: Перед дитиною викладається ряд з 3 фігур – це мешканці першого поверху. Запропонувати дитині побудувати другий поверх, назвати геометричні фігури їх колір.

Гра «Сортування»

Мета: Закріплювати знання вихованців про геометричні фігури їх назви, назви кольорів і розвивати у дітей вміння сортувати множини.

Хід гри: Намалюйте 2 пересічних кола. Запропонуйте дитині помістити в одне коло блоки жовтого кольору, а в інше блоки червоного кольору. Потім назвати геометричні фігури їх колір.

На наступному шостому етапі «Знайомство з символами», вихователь разом з дітьми «кодували» за допомогою зображення ознаки блоків і таким чином створювали картки-ознак. Ознаку кольору було зображено кольоровими плямами, форма – геометричними фігурами, величини – будь-якими предметами, різними за величиною (наприклад будиночками).

Тут важливо, щоб малюнки були зрозумілі дітям і вони вміли точно «читати» ознаки за такими умовними позначками. Спочатку пропонували дошкільнятам «прочитувати» кожну картку ознаку окремо, потім ускладнювали, показуючи дві картки з різними ознаками, далі, збільшували кількість ознак. Робота під час цього етапу показана в додатку Ж.

На сьомому етапі «Заперечення, знайомство зі значком «не». Продовжуючи роботу з логічними блоками дітей знайомили з картками запереченнями уже відомих ознак (не червоний, не великий, не квадратний). Їх використовували разом з картками-ознаками і це сприяло розвитку логічного мислення дітей молодшого дошкільного віку.

Можна зазначити, що використання блоків Дьєнєша урізноманітнює діяльність дітей їх можна використовувати в індивідуальній так і у фронтальній роботі [37].

## **2.2. Дослідження рівня сформованості сенсорно-пізнавальної компетентності дітей молодшого дошкільного віку**

У своїй діяльності педагоги керуються: Законом України «Про дошкільну освіту», Базовим компонентом дошкільної освіти (нова редакція), вимогам освітньої програми для дітей «Стежини у всесвіт». Діяльність ЗДО №83 ЗМР в умовах воєнного стану в Україні спрямована на організацію змістовної, різноманітної діяльності. Тому вихователі гнучко підходять до організації роботи закладу та налаштовують освітній процес так, щоб він був комфортним і нетравматичним для дітей.

Налагодження стосунків з батьками, та організація освітнього процесу проходили за допомогою Viber, Fesbook, сайта ЗДО № 83 ЗМР., YouTube каналів педагогів.

Під час організації та планування дистанційного навчання педагоги безумовно дотримуються мовного законодавства . Для збору інформації і її опрацювання використовували інформаційні-телекомунікаційні системи (освітні платформи), сервіси, інструменти. Заняття, які знімали педагоги викладалися на Гугл диски та YouTube канали, а потім батькам надавались посилання в Viber групу.

Упродовж 2022–2023 навчального року педагоги групи «Горобинка» дітей

молодшого дошкільного віку проводили асинхронні заняття з логіко-математичного розвитку, використовували логічні блоки на заняттях з конструювання, апікацій, під час художньо-мовленнєвої діяльності (моделювання казок), під час інтегрованих занять, створювали ігри на платформі LearningApps. Проводили семінари для педагогів ЗДО. Проводили консультації по використанню блоків Дьенеша для батьків вихованців. Засобом постійного зв'язку педагогів з батьками та один з одним був Viber. Кожного дня вихователі надавали в групу Viber посилання на заняття, на розвивальні відео, консультації, руханки, творчі завдання, також на Viber батьки надсилали фото виконаних завдань освітньої діяльності. Незамінними в роботі з дітками були проведені синхронні заняття на платформі ZOOM з використанням презентацій створених в Microsoft PowerPoint, тому що одним з важливих компонентів освітнього процесу є взаємодія дітей з вихователями. Під час таких занять діти мали змогу отримувати знання в цікавій формі. Ця робота відображена в додатку И.

Аналізуючи заняття зробили висновок що вихователі використовували для роботи додаткові сервіси та інструменти під час організації освітнього процесу: Microsoft Office Power Point, OBS studio, VSDS Free Video Ebitor, You Cut-Video Editor, ZOOM, Proshow Producer 2022, відеомонтажери InShot, Photo Play.

Також хочемо відмітити, що заняття батьки з дітками переглядали, але зворотній зв'язок знаходився на не достатньому рівні (у батьків брак часу, заняті на роботі). Для опанування дітьми знань під час дистанційного навчання потрібна спільна взаємодія, дітей та батьків.

За результатами проведеного дослідження на контрольному етапі ми провели узагальнений моніторинг під час якого отримали результати, рівня досягнень дітей молодшого дошкільного віку наприкінці навчального року, які відображено в додатку К. Варто зазначити, що показники були отримані від батьків дітей. Батькам були надані рекомендації по проведенню моніторингу (дивись додаток Б) за результатами вони обирали рівні засвоєння результатів освітньої роботи з дитиною в гугл формі, які відображені у додатку Л.

Моніторинг оволодіння дітьми молодшого дошкільного віку

компетентностей за освітньою лінією «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» (наприкінці навчального року) відображено в таблиці 2.2. аналіз результатів представлений на рисунку 2.4.

Таблиця 2.2

**Моніторинг оволодіння дітьми молодшого дошкільного віку компетентностей за освітньою лінією «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» (наприкінці навчального року)**

Групи	Рівень досягнень			
	В	Д	С	Н
Молодша група 2022 –2023 н. р.(ЕГ)	4	14	2	0

**РІВНІ ЗАСВОЄННЯ КОМПЕТЕНТОСТЕ НА КІНЕЦЬ НАВЧАЛЬНОГО РОКУ**

■ Високий ■ Достатній ■ Середній ■ низький



**Рисунок 2.4. Відсоткове співвідношення рівнів сформованості сенсорно-пізнавальної компетенції на контрольному етапі**

З діаграми видно високий рівень сформованості сенсорно-пізнавальної компетенції у дітей 19%, достатній рівень 71%, середній рівень 10%, низький рівень отримали 0% дітей.

Показники сформованості сенсорно-пізнавальної компетенції відповідно до дефініції даної компетенції можна прослідити на рис. 2.5.



**Рисунок 2.5. Показники сформованості сенсорно-пізнавальної компетенції відповідно до дефініції даної компетенції**

Аналіз показників сформованості сенсорно-пізнавальної компетенції на кінець навчального року у дітей молодшого дошкільного віку визначив, що у дітей відповідно до дефініції показники сформованості сенсорно-пізнавальної компетенції сформовані в середньому на 59,7%. В порівнянні з показниками на початку навчального року рівень сформованості виріс на 8,7%.

З метою визначення вміння дітей порівнювати величини предметів (великий – маленький, довгий – короткий, високий низький) вихованцям було запропоновано будувати парканчики, потяги, порівнювати геометричні фігури. Формування дефініції «Порівняння величин предметів» відображено на рисунку 2.6.



**Рисунок 2.6. Порівняння показників моніторингу на початку та кінець навчального року за дефініцією «Порівняння величин предметів»**



Під час порівняння показників моніторингу на початку навчального року та на кінець ми виявили, що кількість дітей з високим рівнем збільшилась з 2 до 8 дітей, знизилась кількість дітей з достатнім та середнім рівнями, а дітей з низьким рівнем не стало взагалі. Можна впевнено сказати, що використання блоків Дьенеша позитивно вплинуло на формування у дітей навичок порівнювати величини предметів.

Для того щоб отримати результати рівнів досягнень дітей за дефініцією «Розрізняє геометричні фігури» діткам було запропоновано площинні та об'ємні геометричні фігури та завдання їх обстежити та назвати. Вміння дітей розрізняти геометричні фігури відображено на рис. 2.7.



**Рисунок 2.7. Порівняння показників моніторингу на початку та кінець навчального року за дефініцією «Розрізняє геометричні фігури»**

З діаграми видно, що за навчальний рік рівень дітей з високим рівнем виріс з 4 до 8 також збільшилась кількість дітей з достатнім рівнем з 9 до 12, а вихованців з середнім рівнем зменшилось з 7 до 2. Тут можна зазначити, що використання блоків Дьенеша сприяло формуванню дефініції «Розрізнення геометричних фігур».

Використовуючи предметні картки з предметами, схожими на геометричні фігури (м'яч, килим, гудзики, носовичок) діткам. Тут слід зазначити, що ілюстрації були підібрані для дітей згідно вікових особливостей. Діткам було запропоновано пограти в дидактичну гру «На що схожий?» це дало змогу оцінити досягнення дітей за дефініцією «Порівняння геометричних фігур із предметами

схожими за формою» та виявити рівень вмінь порівнювати геометричні фігури із предметами. На рисунку 2.8 можна прослідкувати зміни показників моніторингу на початку та кінець навчального року за дефініцією «Порівняння геометричних фігур із предметами схожими за формою».



**Рисунок 2.8. Порівняння показників моніторингу на початку та кінець навчального року за дефініцією «Порівняння геометричних фігур із предметами схожими за формою»**

Тут слід відмітити, що в рівнях досягнень дітей пройшли невеликі зміни а саме не стало дітей з низьким рівнем, дітей з високим рівнем залишилось двоє, з 12 до 15 підвищились показники дітей з достатнім рівнем досягнень. Отже використання блоків Дьенеша на формування навичок дітей за дефініцією «Порівняння геометричних фігур із предметами схожими за формою» вплинуло не достатньо.

Для аналізу сформованості у дітей вмінь «Групувати предмети за ознакою» дітям були запропоновані предметні картки з предметами, схожими на геометричні фігури, площинні та об'ємні геометричні фігури з блоків Дьенеша. Вихованцям були запропоновані до виконання такі завдання, як показуємо блоки Дьенеша і пропонуємо вибрати із предметних картинок предмети, схожі на геометричну фігуру, або покласти 3 предметні картинки з предметами різної геометричної форми та запропонувати дитині посортувати блоки з набору. Аналіз показників дослідження рівня досягнень дітей за дефініцією «Групувати предмети за ознакою» можна прослідкувати на рисунку 2.9. Простеживши за

рівнями засвоєння компетенції можна відмітити незначні зміни в кількості дітей з високим рівнем не змінилась, з достатнім рівнем збільшилась з 12 до 16, а кількість діти з середнім рівням засвоєння знань зменшились на 4. Це дає змогу нам зробити висновок, що використання блоків Дьєнєша незначною мірою вплинуло на формування вмінь дітей групувати предмети за ознакою форма.



**Рисунок 2.9. Порівняння показників моніторингу на початку та кінець навчального року за дефініцією «Групувати предмети за ознакою»**

На рисунку 2.10. можна проаналізувати формування у дітей вмінь визначати просторове розміщення предметів.



**Рисунок 2.10. Порівняння показників моніторингу на початку та кінець навчального року за дефініцією «Просторове розміщення предметів»**

Під час проведення дослідження, щоб з'ясувати чи вміють визначати просторове розміщення предмета відносно свого тіла: вгорі – там, де голова; внизу – там, де ноги. Просторові відношення: над, під, поруч, на, за, високо, низько ми з'ясували за допомогою таких завдань: покласти квадрат перед собою,

підняти угору, опустити вниз, простягнути вперед. Проаналізувавши показники ми побачили, що кількість дітей за цією дефініцією з достатнім рівнем збільшилась на 6, а з середнім на 6 дітей зменшилась. Тут можна підсумувати що використання блоків Дьенеша на заняттях та під час рухливих ігор збільшили кількість дітей з достатнім рівнем досягнень.

Під час дидактичної гри «День – ніч», малюкам пропонувалось відповісти на запитання: «Ми снідаємо вранці, а обідаємо...». Це дало змогу отримати показники рівня досягнень з дефініції «Орієнтується в частинах доби» і з'ясувати рівень знань дітей про ранок, день, вечір, ніч, а також про вміння дітей орієнтуватись у часових відношеннях таких як тепер, – пізніше, спочатку – потім, учора – завтра. Порівняння показників на початку та в кінці року відображені на рис. 2.11.



**Рисунок 2.11. Порівняння показників моніторингу на початку та кінець навчального року за дефініцією «Орієнтується в частинах доби»**

З діаграми видно, що кількість дітей з високим рівнем збільшився з 1 до 4 також суттєво збільшилось дітей з достатнім рівнем з 9 до 15 рівень, дітей з середнім рівнем залишився 1, а з низьким рівнем досягнень. вмінь дітей орієнтуватись в частинах доби не стало зовсім.

Діти молодшого дошкільного віку повинні вміти лічити у межах трьох в прямому порядку. Під час виконання вправ «Збудуй потяг», «Подаруємо намисто матері» дітки отримували навички рахувати кількість блоків. Порівняти показник рівня сформованості вмінь рахувати у межах трьох можна на рисунку 2.12.



**Рисунок 2.12. Порівняння показників моніторингу на початку та кінець навчального року за дефініцією «Лічити у межах 3 в прямому порядку»**

Результат моніторингу під кінець навчального року показав, що значно збільшилась кількість дітей з високим рівнем з 0 до 8, а кількість дітки з середнім рівнем зменшилась з 9 до 1, з низьким рівнем вміння лічити дошкільнят не залишилося. Це говорить про те, що використання блоків Дьенеша сприяло підвищенню рівня вмінь дітей за дефініцією «Лічити у межах 3 в прямому порядку».

Дослідити вміння дітей створювати числа 2 та 3 способом додавання 1 до попереднього числа. Проводилось з допомогою блоків Дьенеша. Діткам ставились такі запитання: Скільки у мене квадратів? (два) Якщо я покладу ще один квадрат, скільки квадратів стало? (три).

Показники рівня формування за дефініцією «Утворює числа 2 та 3 способом додовання 1 до попереднього числа» відображено на рисунку 2.13.



**Рисунок 2.13. Порівняння показників моніторингу на початку та кінець навчального року за дефініцією «Утворює числа 2 та 3 способом додавання 1 до попереднього числа»**

Проаналізувавши показники ми побачили збільшення дітей з високим рівнем з 0 до 2, також відбулося збільшення дітей з достатнім рівнем з 6 до 10, а дітей з низьким рівнем не стало.

Вміння дітей порівнювати чисельність множин накладанням та прикладанням предметів. Відображена на рисунку 2.14.



**Рисунок 2.14. Порівняння показників моніторингу на початку та кінець навчального року за дефініцією «Порівнює чисельність множин накладанням та прикладанням предметів»**

Показники на кінець навчального року значно кращі. Ми бачимо збільшення на 2 дитини з високим рівнем, також побільшало з 5 до 10 вихованців з достатнім рівнем, а дітей з середнім рівнем зменшилось з 14 до 8.

Хочемо відмітити, що на етапі контрольного експерименту було проведено визначення рівнів сформованості сенсорно-пізнавальної компетенції дітей молодшого дошкільного віку групи «Горобинка» за освітньою лінією «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі, результати проаналізовані систематизовані та порівняні та співставленні з показниками початкового моніторингу – вихідним рівнем розвитку. Провівши моніторингові дослідження на констатувальному та контрольному етапах ми отримали такі показники рівня сформованості сенсорно-пізнавальної компетенції дітей молодшого дошкільного віку за якими можна простежити динаміку росту рівня досягнень дітей групи «Горобинка» за 2022 – 2023 навчальний рік (рис. 2.15).



**Рисунок 2.15. Показники констатувального та контрольного етапів**

Із діаграми видно за рік збільшилась кількість дітей з високим рівнем з 0 до 3, також піднялись показники кількості дітей з достатнім рівнем з 9 до 15, а кількість дітей з середнім рівнем навпаки знизилась з 10 до 2 в групі не залишилось дітей з низьким рівнем.

Під час аналізування показників рівня сформованості сенсорно-пізнавальної компетенції дітей молодшого дошкільного віку на констатувальному та контрольному етапах ми виявили, що інноваційна технологія блоки Дьенеша сприяли покращенню результатів узагальнювального моніторингу.

У зв'язку з позитивними змінами рівня сформованості сенсорно-пізнавальної компетенції за період проведення формувального етапу експерименту, можемо дійти висновку, що впровадження інноваційної ігрової технології блоки Дьенеша в освітній процес Закладу дошкільної освіти (дитячий садок) № 83 «Чижик» Запорізької міської ради позитивно відобразились на результатах, а отже можна зробити висновок інноваційні технології мають позитивний вплив на формування сенсорно-пізнавальної компетенції дітей молодшого дошкільного віку.

За результатами експериментального дослідження, ми можемо надати наступні методичні рекомендації: використовувати блоки Дьенеша під час освітнього процесу.

## ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення та вирішення проблеми формування сенсорно-пізнавальної компетентності у дітей молодшого дошкільного віку засобами інноваційних технологій, що знайшло відображення в теоретичному обґрунтуванні змісту та педагогічних умов цього процесу й експериментальній перевірці їхньої ефективності.

Результати теоретичного та експериментального дослідження засвідчили досягнення мети, вирішення поставлених завдань і стали підставою для формулювання таких висновків.

1. Теоретичний аналіз літератури показав, що сучасна система освіти, як і інші галузі суспільного життя, потребує впровадження новітніх технологій, врахування і використання інноваційних технологій та методик, які дадуть змогу сам освітній процес зробити більш інтенсивним, цікавим, а відтак – більш результативним.

2. Проаналізовано питання визначення поняття «сенсорно-пізнавальна компетентність» та обрано за робоче відповідно до Базового компоненту дошкільної освіти: «Сенсорно-пізнавальна компетентність – це здатність дитини використовувати власну сенсорну систему в процесі логіко-математичної та дослідницької діяльності. А результатом її сформованості на момент завершення дошкільної освіти є наявність пізнавальної мотивації, базису логіко-математичних, дослідницьких знань, набутих дитиною умінь та навичок (аналізу, порівняння, узагальнення, здійснення самоконтролю), пізнавальний досвід, що накопичується і використовується в різних видах дитячої діяльності».

3. Здійснено дослідження впливу використання інноваційної ігрової технології Блоки Дьенеша на формування сенсорно-пізнавальної компетенції у дітей молодшого дошкільного віку, який полягає в тому, що Блоки Дьенеша наочно й зрозуміло знайомлять дітей із формою, кольором і розміром об'єктів; формують базові математичні уявлення і початкові знання з інформатики;



розвивають логічне та аналітичне мислення (аналіз, порівняння, класифікацію, узагальнення); сприяють удосконаленню творчих здібностей, а також покращують сприйняття, пам'ять, увагу та уяву. Таким чином, використовуючи логічні блоки Дьенеша в системі формування сенсорно-пізнавальної компетентності дітей молодшого дошкільного віку не лише закріплюються отримані знання, але і активізується розумовий розвиток.

4. Дослідження проводилось на базі Закладу дошкільної освіти (дитячий садок) № 83 «Чижик» Запорізької міської ради. У 2022–2023 навчальному році було створено умови для залучення батьків до організації навчального процесу в дистанційному форматі з використанням логічних блоків Дьенеша.

5. Під час виконання роботи було проведено експериментальне дослідження, що складалося з трьох етапів: констатувального, формувального і контрольного. Відповідно до поставлених завдань на першому етапі було вивчено та проаналізовано теоретичні основи формування у дітей молодшого дошкільного віку сенсорно-пізнавальної компетентності засобами інноваційних технологій.

На констатувальному етапі експерименту для діагностування та отримання показників рівня сформованості сенсорно-пізнавальної компетенції дітей молодшого дошкільного віку на початку навчального року було проведено початковий моніторинг. Варто зазначити, що його проводили батьки дітей, яким було надано рекомендації щодо його проведення. За результатами моніторингу вони обирали рівні засвоєння та вносили результати освітньої роботи з дитиною в гугл форми. Аналіз показників сформованості сенсорно-пізнавальної компетенції на початку навчального року у дітей молодшого дошкільного віку довів, що у дітей відповідно до дефініції показники сформованості сенсорно-пізнавальної компетенції в середньому складають 51 %.

На формувальному етапі педагогічного експерименту було впроваджено інноваційну технологію Блоки Дьенеша для удосконалення рівнів сформованості сенсорно-пізнавальної компетенції дітей молодшого дошкільного віку. Слід

зазначити, впровадження інноваційної технології блоки Дьенеша відбувалось із дотриманням принципу «від простого до складного».

На контрольному – було проведено повторне визначення рівнів сформованості сенсорно-пізнавальної компетенції дітей молодшого дошкільного віку, узагальнено й систематизовано його результати, проведено порівняння з вихідним рівнем розвитку та співставлення.

6. Аналіз показників сформованості сенсорно-пізнавальної компетенції на кінець навчального року у дітей молодшого дошкільного віку визначив, що у дітей відповідно до дефініцій показники сформованості сенсорно-пізнавальної компетенції сформовані в середньому на 59,7%. У порівнянні з показниками на початку навчального року рівень сформованості виріс на 8,7%.

7. Результати експерименту довели, що впровадження інноваційної ігрової технології блоки Дьенеша в освітній процес Закладу дошкільної освіти (дитячий садок) № 83 «Чижик» Запорізької міської ради позитивно вплинуло на показники рівнів сформованості сенсорно-пізнавальної компетенції дітей молодшого дошкільного віку.

8. Результати експериментального дослідження було обговорено на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Особливості функціонування закладів дошкільної освіти на фоні сучасних тенденцій в освіті» та надруковано статтю «Інноваційні технології як засіб формування сенсорно-пізнавальної компетентності у дітей молодшого дошкільного віку» в збірнику матеріалів конференції <https://genezum.org/pdf/zbirnyk/chernivtsi-03112023>.

Це дає підстави вважати виконаними завдання дослідження й досягнутою його мету.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азарова Л. Г., Франчук Н. П. Організація ігрової діяльності дошкільників як соціально-педагогічна проблема. «Vzdelávanie a spoločnosť (Osvita ta suspilstvo)»: Збірка наукових праць. Preshovi. 2016. С. 9–16.
2. Артемова Л. В. Колір. Форма. Величина. Число. Київ : Томіріс. 1997. 176 с.
3. Артемова Л. В. Вчимося граючись: навколишній світ у дидактичних іграх дошкільнят. Київ : Томіріс, 1995. 60 с.
4. Базовий компонент дошкільної освіти: наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2021 р. №33. URL: <https://emetodyst.expertus.com.ua/book?bid=37982> (дата звернення: 18.03.2023).
5. Барбашова І. А. Сучасні підходи до сенсорного виховання молодших школярів. *Педагогічні науки*. Бердянськ, 2008. № 1. С. 145–150.
6. Барбашова І. А. Дидактична система сенсорного розвитку молодших школярів : автореф.дис. ...докт. пед. наук :13.00.02. Київ, 2018. 40 с.
7. Білер О. Вплив розвивального середовища на розвиток сенсомоторного інтелекту молодших дошкільників. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*: науковий журнал. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2019. № 9 (93). С. 56 – 68.
8. Бурова В. Дидактичні ігри: організація та керівництво. *Дошкільне виховання*. 2002. № 7. С. 12–14.
9. Венгер Л. А., Пілюгіна Е. Г., Венгер Н. Б. Виховання сенсорної культури дитини від народження до 6 років : посібник для вихователя дитячого садка / за редакцією Л. А. Венгера. Харків : Просвітництво, 1988. 144 с.
10. Газіна І. О. Формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку: навч.-метод. посіб. для студ. напряму підготов. «Дошкільна освіта», вихователів дошк. навч. закл. та батьків / авт.-упоряд.; Кам'янець-Подільський національний ун-т ім. Івана Огієнка Кам'янець-Подільський : ФОП

Сисин О. В. : Абетка, 2009 240 с.

11. Гарник І. А. Формування базових уявлень у дошкільників як засіб їх інтелектуального розвитку на прикладі британської педагогіки. *Педагогічні науки*. Київ, 2015. № 6. С. 396–403.

12. Гнізділова О. А., Гришко О. І., Клевака Л. П. Розвиток у дітей дошкільного віку логіко-математичних уявлень та умінь у процесі використання логічних блоків Дьенеша та паличок Кюїзенера. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*. 2020. № 4. С. 199–206.

13. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 376 с

14. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології : підручник. 3-тє вид., випр. Київ : Академвидав, 2015. 304 с.

15. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 424 с.

16. Жічкіна А. Значущість гри в розвитку людини. *Дошкільне виховання*. 2002. № 4. С. 2–6.

17. Жукова О. Г. Предметне середовище. Сенсорика. Екологія. Харків : Ранок, 2009. 112 с

18. Зайцева Л. Формування логіко-математичної компетентності дітей 4-го року життя. Орієнтовні конспекти занять та практичні ситуації для дітей віком 3-4 років : навч.-метод. посіб. для використ. в дошк. навч. закл. Донецьк : Ландон XXI, 2011. 150 с

19. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 18.03.2023).

20. Запорожець А. В. Сенсорне виховання дошкільнят. Харків : Просвітництво, 2003. 365 с.

21. Інновації в дошкільлі. Програми, технології, проєкти, ідеї, досвід: Посібник на допомогу дошкільним працівникам / Авт.-упор.: Л. В. Калуська, М. В. Отрощенко. Тернопіль : Мандрівець, 2012. 376 с.

22. Інноваційні технології навчання : навч. посібн. для студ. вищих

технічних навчальних закладів / Кол. авторів; відп. ред. Бахтіярова Х. Ш.; наук. ред. Арістова А. В; упорядн. словника Волобуєва С. В. Київ : НТУ, 2017. 172 с.

23. Іщенко Л. В. Педагогічні технології супроводження процесу формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку : навчальний посібник. Вид. 2-ге, перер. та доп. Умань : ПП Жовтий О. О., 2013. 149 с.

24. Коваленко О. В. Індивідуальний підхід до формування логіко-математичної компетентності дошкільників. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2016 №5. С. 44 – 47.

25. Коваленко О. В. Інновації в дошкільній освіті: їх використання та критерії оцінювання. *Вісник Інституту розвитку дитини*. Київ : Вид. НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. Вип. 5. Сер. : Філософія, педагогіка, психологія. С. 93–98.

26. Кривоніс М. Л., Дроботій О. Л. Сенсорний розвиток: з досвіду роботи 5–6 (7) років. Харків : Видавництво «Ранок», 2012. 240 с.

27. Кузьменко В. У. Психолого-педагогічні основи розвитку індивідуальності дитини від 3 до 7 років : дис... д-ра психол. наук : 19.00.07 / Нац. Пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2006. 519 с.

28. Кривошея Т. Блдоки Дьєнеша як засіб розвитку логічного мислення дітей у контексті європейських освітніх підходів. *Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій* : зб. матер. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 9–11 квітня 2014 р.). Вінниця, 2014. Вип. 3. С. 42–47.

29. Крутій К. Л. Проектування освітнього простору дошкільного навчального закладу як умова розвитку здібностей дитини. URL: [http://virtkafedra.ucoz.ua/el\\_gurnal/pages/vyp1/Krutij.pdf](http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp1/Krutij.pdf) (дата звернення: 11.07.2023).

30. Ладивір С. О., Стадник Г. А. Розвиток пізнавальної активності дітей у процесі їхнього спілкування з батьками. *Психологія*. Київ : Рад. школа, 1990. № 34. С. 53–59.

31. Левковська Г. Інтелектуальний розвиток старших дошкільників у процесі формування елементарних математичних уявлень. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. Київ, 2016. № 4. С. 24–34.
32. Ладивір С. О. Розвивальні можливості дослідницького методу навчання дошкільників. *Актуальні проблеми психології. Психологія розвитку дошкільника: збірник наукових статей*. 2007. Т. IV. № 4. С. 96–97.
33. Лисенко Н. В. Кирста Н. Р. Педагогіка українського дошкілля: навчально-методичний посібник. Івано-Франковськ : Плай, 2002. 208 с.
34. Мамон В. Г., Яблонська І. А., Половець А. Л. Розвиток логіко-математичної компетентності дошкільників за допомогою паличок Кьюїзенера та блоків Дьенеша. *Дошкільний навчальний заклад*. 2009. № 3. С. 21–27.
35. Малікова Ю. В. Сенсорне виховання в сучасній теорії і практиці дошкільної освіти. збірник наукових праць. *Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету* 2005. № 3–4. С. 154-159.
36. Малікова Ю. В. Дидактична гра як засіб засвоєння старшими дошкільниками системи сенсорних еталонів. *Дні науки*. 2007. Т. 5. С. 43–45.
37. Марко М. М. Сутність навчально-ігрових технологій. *Професійна освіта: проблеми і перспективи ІПТО НАПН України*. Київ : ІПТО НАПН України, 2016. Вип. 11. С. 58–66.
38. Митник О., Задніпрянець С. Розвиваємо мислення: блоки Дьенеша. *Дошкільне виховання*. 2016. № 10. С. 4–7.
39. Моніторинг досягнень дітей дошкільного віку згідно з Базовим компонентом дошкільної освіти: методичний посібник/ упоряд: О. А. Ветряна, І. В. Гузенко, О. О. Дрюн та ін.: за заг. Ред. Т. В. Киричук, О. М. Куляк, Н. М. Шаповал. Вид. 2-ге, без змін. Тернопіль: Мандрівець, 2017. 272 с.
40. Мусевич В. С. Феномени сенсорного розвитку дітей : підручник для студ. вузів. Київ: Видавничий центр «Академія», 2014. 210 с.
41. Олійник Л. Ознайомлення дітей раннього віку з сенсорними еталонами. *Дошкільне виховання*. 1996. №6. С. 18–19.

42. Пілюгіна В. А. Сенсорні здібності малюка: ігри на розвиток сприйняття кольору, форми, величини у дітей раннього віку : кн. для вихователів дит. саду і батьків. Запоріжжя : Просвіта: АТ «Учбов. Мет.», 2016. 112 с.
43. Плетецька Л. С., Крутій К. Л. Логіко-математичний розвиток дошкільників. Запоріжжя : ТОВ «ЛПС Лтд», 2002. 156 с.
44. Пономаренко Т. О., Євченко Я. Б. Формування основ сенсорно-пізнавальної компетентності дітей раннього віку. *Дошкільна педагогіка*. 2021. Вип. 41. Т. 2. С. 107–111
45. Про державну національну програму «Освіта» («Україна XXI століття») Постанова КМУ від 03.11.1993 р. № 89 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF#Text>. (дата звернення: 08.09.2023).
46. Розвиваючі ігри, допомога Кюїзенера. Розвиваючі ігри, допомога Д'єнеша. На допомогу методичній службі (інструктивно-методичні матеріали на допомогу методистам, які опікуються дошкільною освітою) / Укл. Л. Б. Міщенко. Суми : Ніко, 2013. 112 с.
47. Рудницька Н. Ю. Використання логіко-математичних технологій моделювання в математичній освіті дітей дошкільного віку і молодших школярів. *Педагогічні науки*. 2016. Т. 3. С. 200–203.
48. Сазонова А. В. Загальнотеоретичні основи природничо-математичної освіти дітей дошкільного віку : навч. посіб. Київ. Видавничий дім «слово», 2010. 248 с.
49. Сенсорне виховання в дитячому садку: посібник для вихователів / за ред. М. М. Под'якова, В. М. Аванесова. 2-е вид., випр. і доп. Харків : Видавництво «Ранок», 2001. 192 с.
50. Сенсорний розвиток: з досвіду роботи. 3–4 роки / упоряд. М. Л. Кривоніс, О. Л. Дроботій, В. М. Ачкасова. Харків : Видавництво «Ранок», 2012. 240 с.
51. Словник. Сучасні технології освітнього процесу. URL: <https://mter.co.ua/page3.html> (дата звернення 11.2023).
52. Старченко В. А. Цікава математика Для молодшого дошкільника:

навч. методич. посіб. Київ : «Ранок». 2010. 127 с.

53. Сучасні технології формування логіко-математичної компетентності в дітей дошкільного та молодшого шкільного віку / за заг. ред. Н. П. Тарнавської, Н. Ю. Рудницької, Ю. М. Мурашевіч. Житомир : ФОП «Левковець». 2015. 430 с.

54. Сучасне заняття в дошкільному закладі: навч.-метод. посіб. / за ред. Н. В. Гавриш; авт. кол.: Н. В. Гавриш, О. О. Лінник, Н. В. Губанова. Луганськ : Альма-матер, 2007. 496 с.

55. Тихєєва О. І. Сенсорне виховання як засіб корекції психофізичного розвитку дітей дошкільного віку. Київ : Кам'янець-Подільській багатопрофільний навч.- реабілітац. центр, 2011. 46 с.

56. Тріщун Н. А. Сенсорний розвиток дітей дошкільного віку. Ржищів : [б. в.], 2013. 44 с.

57. Упровадження Базового компонента дошкільної освіти : збірник тренінгових занять / упоряд. : Н. Бабій, Л. Мінда. Тернопіль : Мандрівець, 2014. 136 с. С. 113-114.

58. Щербакова К. Й. Методика формування елементів математики у дошкільників. Київ : В-во Європейського університету, 2011. 262 с.

59. Ясенюк С., Котненко А. Блоки Дьенеша для логіко-математичного розвитку дітей. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2010. № 5. С. 59–60.





## Додаток Б

**Рекомендації для батьків щодо проведення моніторингу за освітньою лінією «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі»**

Таблиця Б.1

№	Результати освітньої роботи з дітьми	Обладнання	Методика обстеження	Рівні засвоєння
<b>Сенсорні еталони</b>				
<b>1</b>	Порівнює величини предметів (великий – маленький, довгий – короткий, високий низький).	Блоки Дьенеша	Розглянути блоки, порівняти їх за різними параметрами: висота, довжина, величина	4 - Високий рівень. Розрізняє й позначає у мові відповідними словами величини; однакових і різних за розміром предметів; 3 - Достатній рівень. Визначає величини предметів, але не позначає їх словами, робить помилку у визначенні однієї величини; 2 - Середній рівень. Виконує завдання з допомогою дорослого, робить помилку у визначенні двох величин; 1 - Низький рівень. Погано розуміє завдання, виконує його з допомогою дорослого
<b>2</b>	Розрізняє геометричні фігури круг, квадрат, куля й куб	Площинні та об'ємні геометричні фігури	Обстежити фігури, назвати їх	4 - Високий рівень. Правильно називає всі геометричні фігури; 3 - Достатній рівень. Помиляється у визначенні однієї геометричної фігури; 2 - Середній рівень. Помиляється у визначенні двох геометричних фігур; 1 - Низький рівень. Плує назви всіх геометричних фігур.

## Продовження таблиці Б.1

3	Порівнює геометричні фігури із предметами, схожими за формою	Предметні картки з предметами, схожими на геометричні фігури (м'яч, килим, гудзики, носовичок)	Дидактична гра «На що схожий?»	4 - Високий рівень. Не припускається помилки під час визначення форми предмета; 3 - Достатній рівень. Робить одну помилку у визначенні форми предмета; 2. Середній рівень. Припускається двох помилок у визначенні форми предмета; 1 - Низький рівень. Не орієнтується у визначенні форми предмета
4	Групує предмети за ознакою формою.	Предметні картки з предметами, схожими на геометричні фігури, площинні та об'ємні геометричні фігури	Показуємо блоки Дьенеша і пропонуємо вибрати із предметних картинок предмети, схожі на геометричну фігуру.	4 - Високий рівень. Правильно добирає предметні картинки за вказаною формою 3 - Достатній рівень. Помиляється під час групування предметів за вказаною формою, 1-2 предмети викладає за іншою формою; 2 - Середній рівень. Чекає допомоги від вихователя, завдання виконує невпевнено, припускається помилок з двома-трьома предметами; 1 - Низький рівень. Не розуміє завдання вихователя, не орієнтується у формах предметів
5	Визначає просторове розміщення предмета відносно свого тіла: вгорі – там, де голова; внизу – там, де ноги.	Блоки Дьенеша	Завдання: покласти квадрат перед собою, підняти угору, опустити вниз, простягнути вперед.	4 - Високий рівень. Розуміє завдання, виконує його самостійно; 3 - Достатній рівень. Виконує завдання за зразком дорослого; 2 - Середній рівень. Виконує тільки з допомогою дорослого; 1 - Низький рівень. Погано

## Продовження таблиці Б.1

5	Просторові відношення : над, під, поруч, на, за, високо, низько			розуміє завдання, вихователя, виконує його тільки з допомогою дорослого
6	Орієнтується в частинах доби (ранок, день, вечір, ніч), часових відношеннях (тепер, – пізніше, спочатку – потім, учора – завтра).		Дидактична гра «День – ніч», завдання: «Ми снідаємо вранці, а обідаємо...»	4 - Високий рівень. Розуміє завдання, виконує його самостійно; 3 - Достатній рівень. Робить незначні помилки; 2 - Середній рівень. Помиляється під час визначення часових відношень; 1 - Низький рівень. Погано розуміє завдання, потребує додаткового пояснення, виконує його тільки з допомогою дорослого
7	Лічить у межах 3 у прямому порядку	Блоки Дьенеша	Попросити Дитину полічити блоки	4 - Високий рівень. Лічить самостійно, правильно називаючи числівники відповідно до наявних предметів; 3 - Достатній рівень. Лічить 1-2 предмети, співвідносить числівник із предметом; 2 - Середній рівень. Лічить предмети з допомогою вихователя; 1 - Низький рівень. Не виявляє активності до спільної роботи з педагогом
8	Утворює числа 2 та 3 способом додавання 1 до попереднього числа.	Блоки Дьенеша	Запитання до дитини: – скільки у мене квадратів? (два) вихователь каже: «Я кладу ще	4 - Високий рівень. Правильно відповідає на запитання вихователя, безпомилково утворює множини із 2-3 предметів; 3 - Достатній рівень. Правильно утворює множини із двох предметів за зразком вихователя;

## Продовження таблиці Б.1

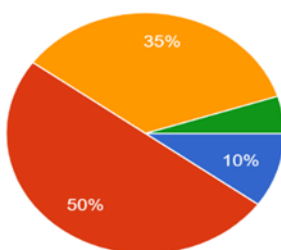
			один квадрат.» Скільки квадратів стало? (три)	2 - Середній рівень. Виконує завдання з допомогою вихователя (батьків); 1 - Низький рівень. Не розуміє завдання, відмовляється від виконання.
9	Порівнює чисельність множин накладанням та прикладанням предметів.	Лялька Блоки Дьенеша	Завдання «Дамо ляльці два печива квадратної форми», Запитання до дитини: «Чого більше: печива чи ляльок?»	4 - Високий рівень. Правильно встановлює відповідність множин; 3 - Достатній рівень. Виконує завдання за зразком вихователя (батьків); 2 - Середній рівень. Виконує завдання тільки з допомогою дорослого; 1 - Низький рівень. Не розуміє завдання, припускається багатьох помилок.

## Додаток В

### Результати моніторингу дітей на початку навчального року з гугл форми

1. Порівнює величини предметів (великий – маленький, довгий – короткий, високий низький).

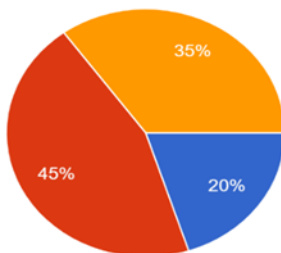
20 ответов



- 4 - Високий рівень. Розрізняє й позначає у мові відповідними словами величини; однакових і різних за роз...
- 3 - Достатній рівень. Визначає величини предметів, але не позначає їх словами, робить помилку у визна...
- 2 - Середній рівень. Виконує завдання з допомогою дорослого, робить пом...
- 1 - Низький рівень. Погано розуміє завдання, виконує його з допомогою...

2. Розрізняє геометричні фігури круг, квадрат, куля й куб

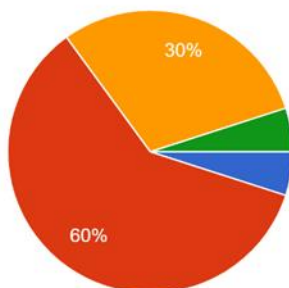
20 ответов



- 4 - Високий рівень. Правильно називає всі геометричні фігури;
- 3 - Достатній рівень. Помилляється у визначенні однієї геометричної фігури;
- 2 - Середній рівень. Помилляється у визначенні двох геометричних фігур;
- 1 - Низький рівень. Плує назви всіх геометричних фігур.

3. Порівнює геометричні фігури із предметами, схожими за формою

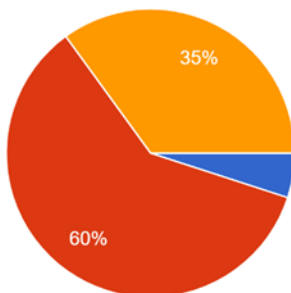
20 ответов



- 4 - Високий рівень. Не припускається помилки під час визначення форми предмета;
- 3 - Достатній рівень. Припускається однієї помилки у визначенні форми предмета;
- 2 - Середній рівень. Припускається двох помилок у визначенні форми п...
- 1 - Низький рівень. Не орієнтується у визначенні форми предмета

## 4. Групує предмети за ознакою формою.

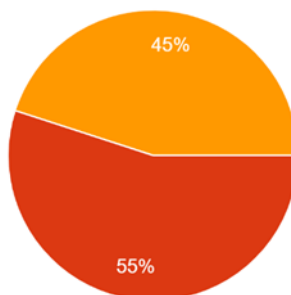
20 ответов



- 4 - Високий рівень. Правильно добирає предметні картинки за вказаною формою
- 3 - Достатній рівень. Поміляється під час групування предметів за вказаною формою, 1-2 предмети викладає за...
- 2 - Середній рівень. Чекає допомоги від вихователя, завдання виконує н...
- 1 - Низький рівень. Не розуміє завдання вихователя, не орієнтуєть...

## 5. Визначає просторове розміщення предмета відносно свого тіла: вгорі – там, де голова; внизу – там, де ноги. Просторові відношення: над, під, поруч, на, за, високо, низько

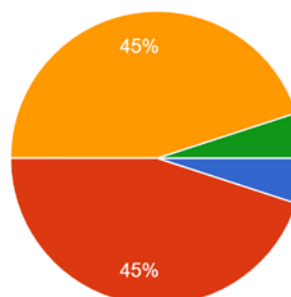
20 ответов



- 4 - Високий рівень. Розуміє завдання, виконує його самостійно;
- 3 - Достатній рівень. Виконує завдання за зразком дорослого;
- 2 - Середній рівень. Виконує тільки з допомогою дорослого;
- 1 - Низький рівень. Погано розуміє завдання, вихователя, виконує його тільки з допомогою дорослого

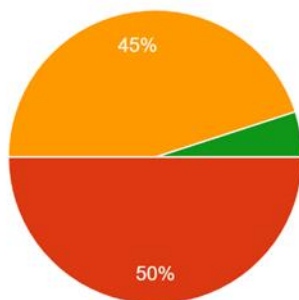
## 6. Орієнтується в частинах доби (ранок, день, вечір, ніч), часових відношеннях (тепер, – пізніше, спочатку – потім, учора – завтра).

20 ответов



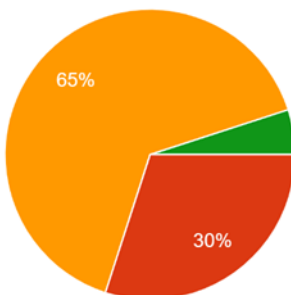
- 4 - Високий рівень. Розуміє завдання, виконує його самостійно;
- 3 - Достатній рівень. Робить незначні помилки;
- 2 - Середній рівень. Поміляється під час визначення часових відношень;
- 1 - Низький рівень. Погано розуміє завдання, потребує додаткового пояснення, виконує його тільки з допомогою дорослого

7. Лічить у межах 3 у прямому порядку  
20 ответов



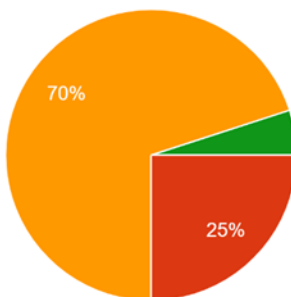
- 4 - Високий рівень. Лічить самостійно, правильно називаючи числівники відповідно до наявних предметів;
- 3 - Достатній рівень. Лічить 1-2 предмети, співвідносить числівник із предметом;
- 2 - Середній рівень. Лічить предмети з допомогою вихователя;
- 1 - Низький рівень. Не виявляє активності до спільної роботи з педа...

8. Утворює числа 2 та 3 способом додавання 1 до попереднього числа.  
20 ответов



- 4 - Високий рівень. Правильно відповідає на запитання вихователя, безпомилково утворює множини із 2...
- 3 - Достатній рівень. Правильно утворює множини із двох предметів за зразком вихователя
- 2 - Середній рівень. Виконує завдання з допомогою вихователя (батьків)
- 1 - Низький рівень. Не розуміє завдання, відмовляється від викона...

9. Порівнює чисельність множин накладанням та прикладанням предметів.  
20 ответов

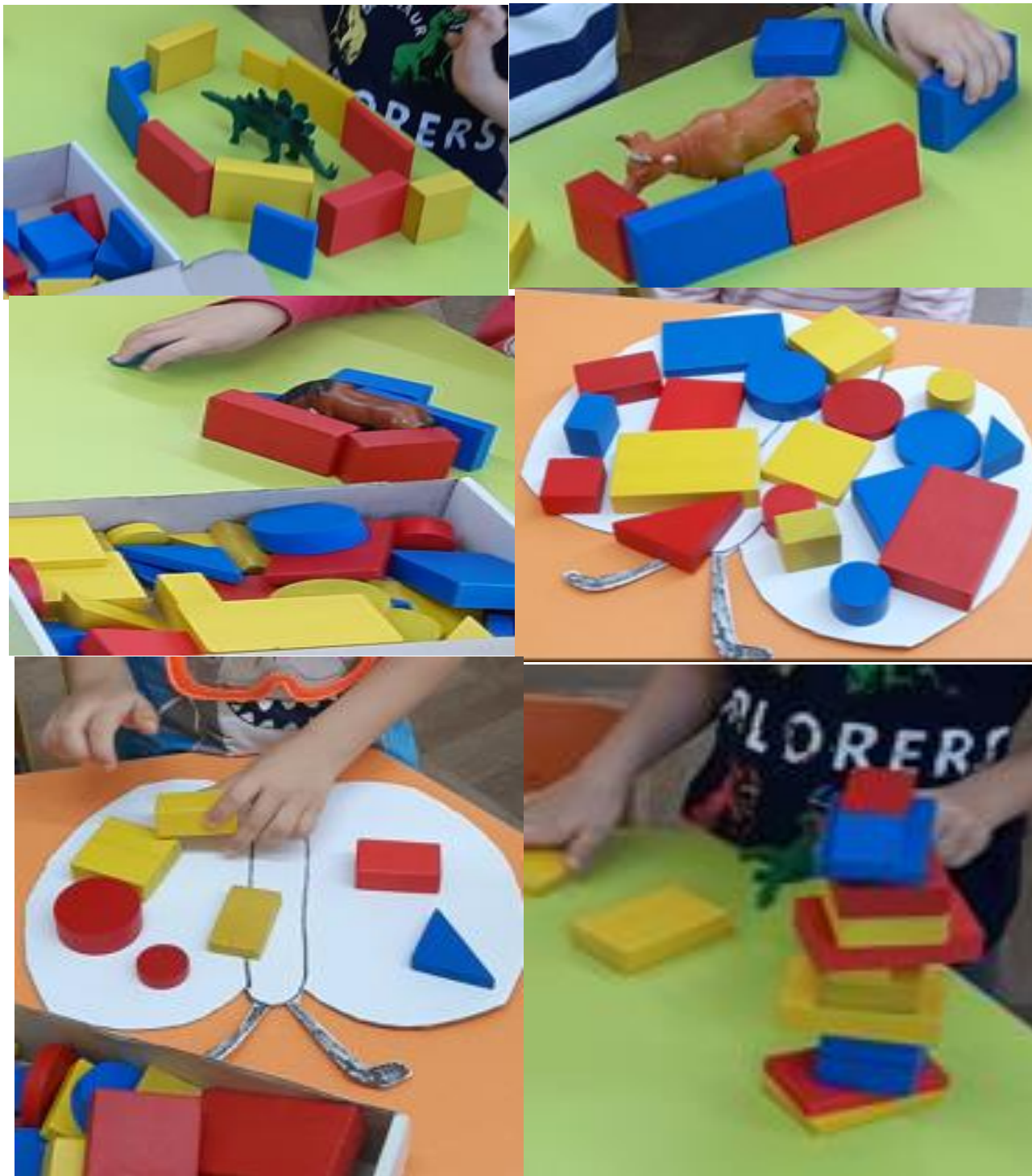


- 4 - Високий рівень. Правильно встановлює відповідність множин;
- 3 - Достатній рівень. Виконує завдання за зразком вихователя (батьків);
- 2 - Середній рівень. Виконує завдання тільки з допомогою дорослого;
- 1 - Низький рівень. Не розуміє завдання, припускається багатьох помилок.



## Додаток Г

## Перший етап роботи з блоками Дьєнша



## Додаток Д

## Другий етап «Обстеження»





## Додаток Е

## Третій та четвертий етап «Ігровий» та «Порівняльний»



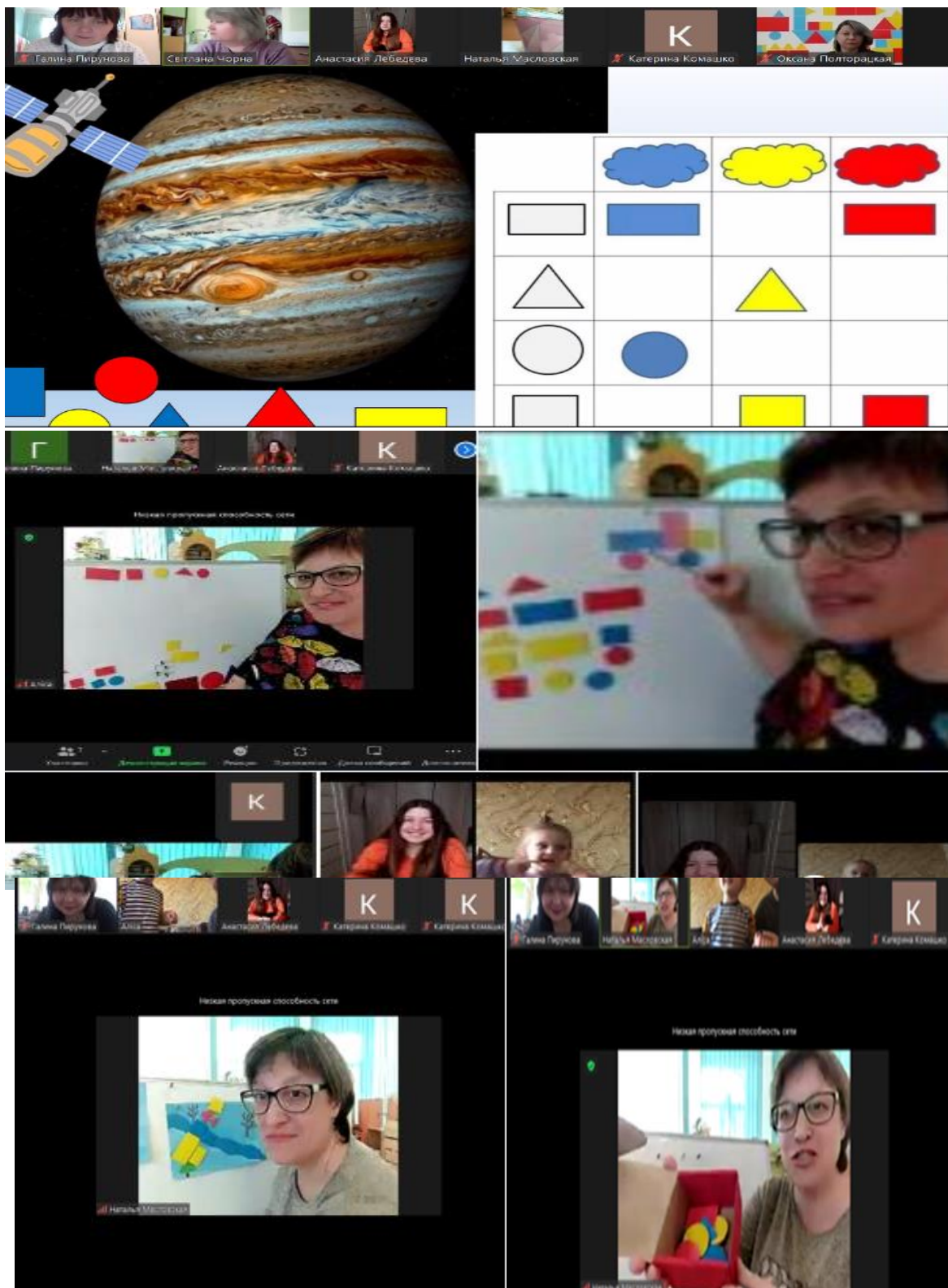
## Додаток Ж

## Етап «Знайомство з символами»

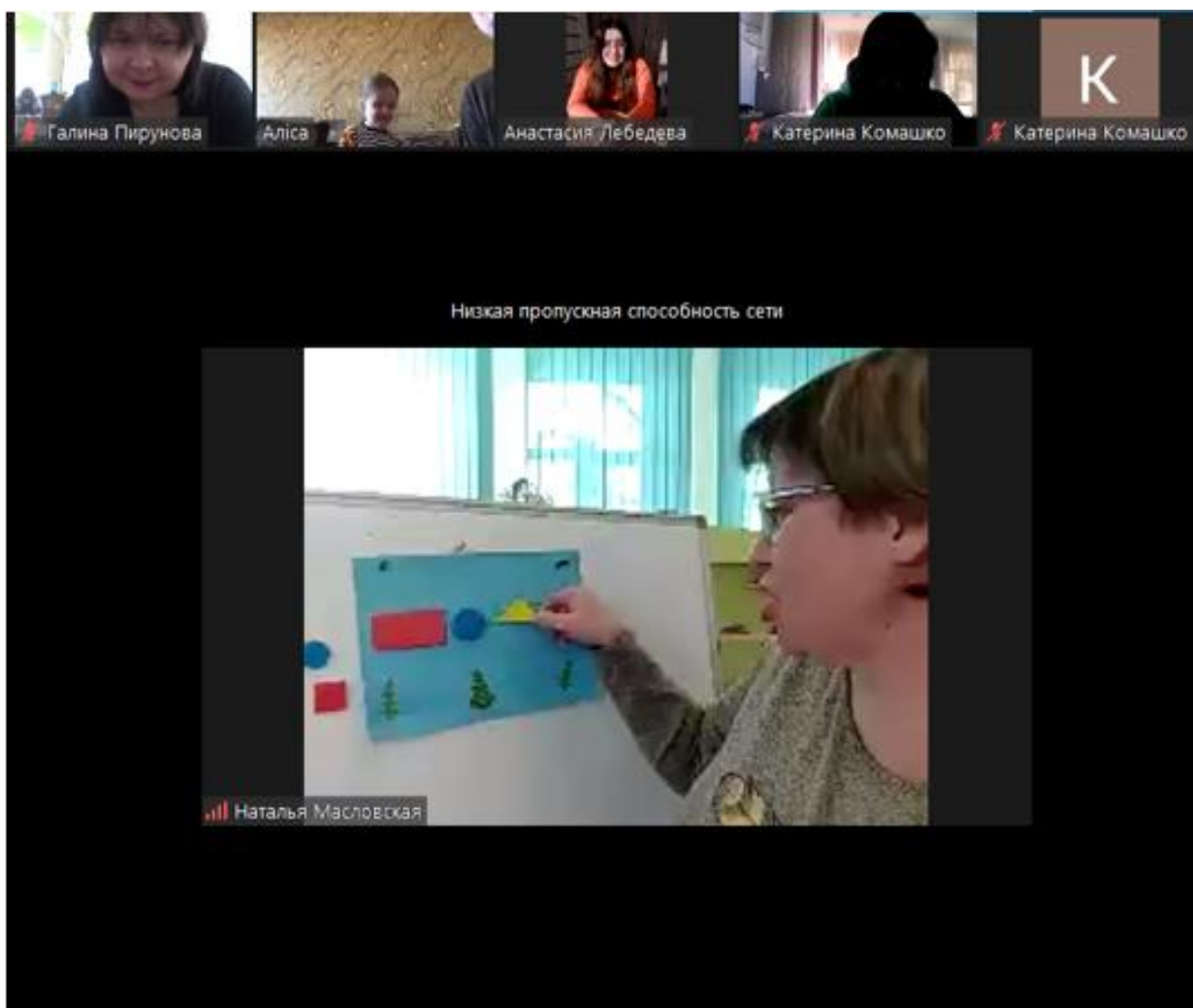


## Додаток II

### Робота на заняттях








Галина Пирунова    Алиса    Анастасия Лебедева    Катерина Комашко    Катерина Комашко

К

Низкая пропускная способность сети



Наталья Масловская

The screenshot shows a Zoom meeting interface. At the top, there are five video thumbnails for participants: Галина Пирунова, Алиса, Анастасия Лебедева, Катерина Комашко, and Катерина Комашко. A large white 'K' icon is visible in the top right corner. In the center of the screen, a black banner displays the text 'Низкая пропускная способность сети' (Low network bandwidth). Below this banner, a video feed shows a woman with glasses, identified as Наталья Масловская, pointing at a colorful diagram on a whiteboard. The diagram consists of various colored shapes (red, blue, yellow, green) and symbols (trees, a house) on a light blue background.



Галина Пирунова    Катерина Норна    Анастасия Лебедева    Наталья Масловская    Катерина Комашко    Елена Попович

К



The screenshot shows a Zoom meeting interface with six video thumbnails at the top: Галина Пирунова, Катерина Норна, Анастасия Лебедева, Наталья Масловская, Катерина Комашко, and Елена Попович. A large white 'K' icon is visible in the top right corner. The main content area displays a slide with a large, detailed image of the planet Saturn, showing its characteristic rings, set against a dark blue background filled with stars and nebulae. At the bottom of the slide, there is a decorative border consisting of a row of colorful geometric shapes (squares, circles, triangles) in yellow, red, and blue.





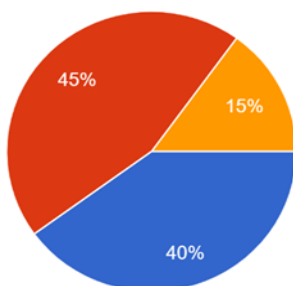


## Додаток Л

### Результати моніторингу дітей на кінець навчального року з гугл форми

1. Порівнює величини предметів (великий – маленький, довгий – короткий, високий низький).

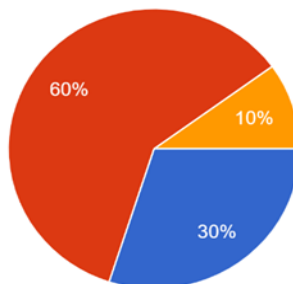
20 ответов



- 4 - Високий рівень. Розрізняє й позначає у мові відповідними словами величини; однакових і різних за роз...
- 3 - Достатній рівень. Визначає величини предметів, але не позначає їх словами, робить помилку у визна...
- 2 - Середній рівень. Виконує завдання з допомогою дорослого, робить пом...
- 1 - Низький рівень. Погано розуміє завдання, виконує його з допомогою...

2. Розрізняє геометричні фігури круг, квадрат, куля й куб

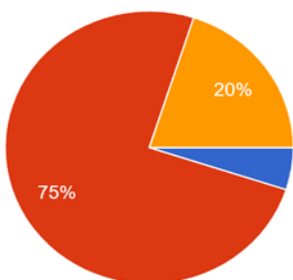
20 ответов



- 4 - Високий рівень. Правильно називає всі геометричні фігури;
- 3 - Достатній рівень. Поміляється у визначенні однієї геометричної фігури;
- 2 - Середній рівень. Поміляється у визначенні двох геометричних фігур;
- 1 - Низький рівень. Плуває назви всіх геометричних фігур.

3. Порівнює геометричні фігури із предметами, схожими за формою

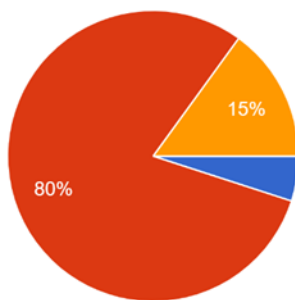
20 ответов



- 4 - Високий рівень. Не припускається помилки під час визначення форми предмета;
- 3 - Достатній рівень. Припускається однієї помилки у визначенні форми предмета;
- 2 - Середній рівень. Припускається двох помилок у визначенні форми п...
- 1 - Низький рівень. Не орієнтується у визначенні форми предмета

## 4. Групує предмети за ознакою формою.

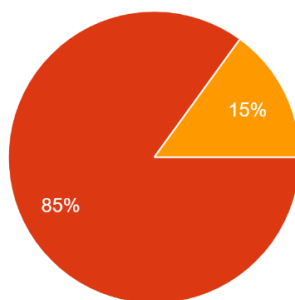
20 ответов



- 4 - Високий рівень. Правильно добирає предметні картинки за вказаною формою
- 3 - Достатній рівень. Поміляється під час групування предметів за вказаною формою, 1-2 предмети викладає за...
- 2 - Середній рівень. Чекає допомоги від вихователя, завдання виконує н...
- 1 - Низький рівень. Не розуміє завдання вихователя, не орієнтуєть...

## 5. Визначає просторове розміщення предмета відносно свого тіла: вгорі – там, де голова; внизу – там, де ноги. Просторові відношення: над, під, поруч, на, за, високо, низько

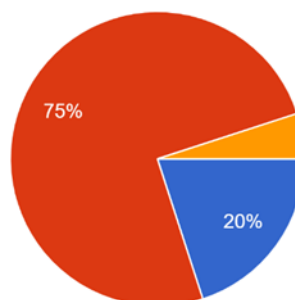
20 ответов



- 4 - Високий рівень. Розуміє завдання, виконує його самостійно;
- 3 - Достатній рівень. Виконує завдання за зразком дорослого;
- 2 - Середній рівень. Виконує тільки з допомогою дорослого;
- 1 - Низький рівень. Погано розуміє завдання, вихователя, виконує його тільки з допомогою дорослого

## 6. Орієнтується в частинах доби (ранок, день, вечір, ніч), часових відношеннях (тепер, – пізніше, спочатку – потім, учора – завтра).

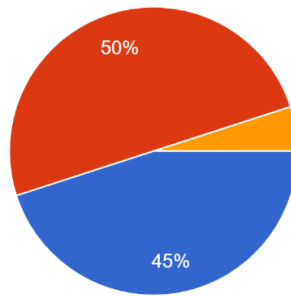
20 ответов



- 4 - Високий рівень. Розуміє завдання, виконує його самостійно;
- 3 - Достатній рівень. Робить незначні помилки;
- 2 - Середній рівень. Поміляється під час визначення часових відношень;
- 1 - Низький рівень. Погано розуміє завдання, потребує додаткового пояснення, виконує його тільки з допомогою дорослого

## 7. Лічить у межах 3 у прямому порядку

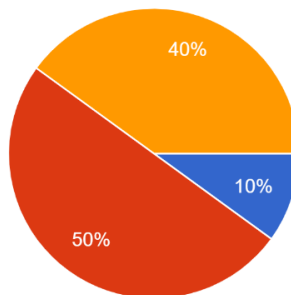
20 ответов



- 4 - Високий рівень. Лічить самостійно, правильно називаючи числівники відповідно до наявних предметів;
- 3 - Достатній рівень. Лічить 1-2 предмети, співвідносить числівник із предметом;
- 2 - Середній рівень. Лічить предмети з допомогою вихователя;
- 1 - Низький рівень. Не виявляє активності до спільної роботи з педа...

## 8. Утворює числа 2 та 3 способом додавання 1 до попереднього числа.

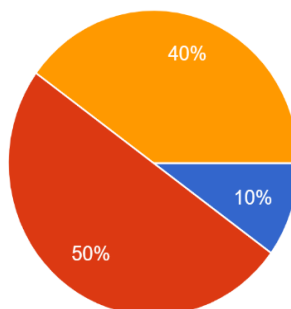
20 ответов



- 4 - Високий рівень. Правильно відповідає на запитання вихователя, безпомилково утворює множини із 2...
- 3 - Достатній рівень. Правильно утворює множини із двох предметів за зразком вихователя
- 2 - Середній рівень. Виконує завдання з допомогою вихователя (батьків)
- 1 - Низький рівень. Не розуміє завдання, відмовляється від викона...

## 9. Порівнює чисельність множин накладанням та прикладанням предметів.

20 ответов



- 4 - Високий рівень. Правильно встановлює відповідність множин;
- 3 - Достатній рівень. Виконує завдання за зразком вихователя (батьків);
- 2 - Середній рівень. Виконує завдання тільки з допомогою дорослого;
- 1 - Низький рівень. Не розуміє завдання, припускається багатьох помилок.